Vietnami olaj

A tenger ígérete

A geológiai és szeizmikus mérések tanúsága szerint a Vietnami Szocialista Köztársaságot övező tenger kontinentális talapzata *hatalmas olajkincset* rejt magában. Bár a kutatások még korántsem fejeződtek be, megállapítható, hogy Vietnam Ázsia *egyik legnagyobb olajkészletével* rendelkezik. Az olajkitermelést — amely iránt igen nagy a külföldi érdeklődés — most szervezik meg. Az olajbányászat a következő években várhatóan a vietnami népgazdaság egyik *legdinamikusabban fejlődő ágazatai közé* fog tartozni.

Növekvő igények

A kőolaj-felhasználás mintegy 80 százaléka jelenleg a déli országrészre jut; az északi részen ma még a legfontosabb fűtő- és tüzelőanyag az *igen jó minőségű feketeszén*, amely a szocialista Vietnam egyik fontos *exportcikke is.* (Tavaly 6,2 millió tonna szenet hoztak felszínre, 20 százalékkal *többet*, mint két évvel korábban.)

A rohamos ütemben iparosodó északi országrész kőolajigénye jelentősen növekszik majd, ezért a tengerparti kutatások mellett megkezdték *a szárazföld* feltérképezését is. A számítások szerint az ország jelenlegi 3 millió tonnás évi kőolajszükséglete már a 80-as évek elején *megkétszereződik.* Vietnamban a kőolajbányászatnak, különösen a tengeri olajénak nincsenek hagyományai. Ezért a kormány úgy határozott, hogy a feltárási, kitermelési munkálatokba *külföldi cégeket* von be. Dél-Vietnamban korábban amerikai olajtársaságok kaptak koncessziót a part menti olajmezők feltárására. Az ország egyesítése — az intervenciós háború — után az USA-beli cégek *elvesztették* koncesszióikat.

Kódex és koncessziók

A kormány szovjet, olasz, japán, norvég és svéd olajvállalatokkal kezdett tárgyalásokat, s a kutatási és kitermelési program megvalósítására létrehozta a *Petrovietnam* állami olajtársaságot. A tervek szerint a part menti olaj feltárását külföldi cégek végzik. A kitermelés — igénybe véve a külföldi segítséget — és az értékesítés pedig *hazai vállalatok* munkája. A külföldi vállalatok bevonását az *olajakcióba* a nemrég elfogadott *új beruházási kódex* teszi lehetővé. A fejlett technika meghonosítása érdekében külföldi *vállalkozók* is részt vehetnek a vietnami fejlesztési programok megvalósításában.

A hatóságok háromféle külföldi tőkebefektetést engedélyeznek: *közös vállalkozásokat, kifejezetten exportcélzatú termelést, valamint a természeti kincsek kiaknázását.* A közös vállalkozásokban az idegen tőke részesedése 30—49 százalék lehet, exportcégeknél elérheti a 100 százalékot is. (Érdemes megjegyezni, hogy az utóbbi időben egyre több amerikai vállalat *követeli* a Washington által elrendelt embargó feloldását, mert annak további megléte *hátrányos helyzetbe* hozza őket a nyugat-európai és japán cégekkel szemben. A lépéshátrány következményei az amerikai üzleti körök számára már kézzelfoghatóan érezhetőek.)

Az első olajkutatási koncessziót az olasz állami olajtársaság, az *AGIP* kapta. (Az AGIP a hatalmas olasz állami vállalathoz, az *ENI*-csoporthoz tartozik.) A koncesszió két, a Mekong deltájától 300 kilométerre levő, összesen 15 ezer négyzetkilométernyi területre vonatkozik, ahol a tenger mélyébe 80 és 200 méter között váltakozik. A szektorban az olasz vállalat nemcsak kőolaj, hanem *földgáz után is kutat*, a mérések szerint a tenger ugyanis *jelentős földgázkészleteket is* rejteget.

Hanoiban most több külföldi olajtársaság *koncesszió-kérelmi ajánlatát* tanulmányozzák, s várhatóan még az idén újabb cégek kapcsolódhatnak be a szénhidrogének kutatásába. Különösen a japán vállalatok mutatnak nagy érdeklődést a kutatási lehetőségek iránt. Ha a washingtoni vezetés *feloldja* a VSZK elleni kereskedelmi zárlatot, elképzelhető, hogy az amerikai olajtársaságok előtt ismét megnyílik a részvételi lehetőség. Érthető módon az amerikai olajtársaságokat is vonzza az úgynevezett *AGIP-formula*, amelynek lényege, hogy az olasz vállalat *saját költségére* kutat, s ha olajat talál, világpiaci áron megvásárolhatja a kőolaj egyelőre meg nem határozott részét.

Infrastruktúra gondok

Az olajkitermeléssel párhuzamosan Vietnamnak ki kell építenie az ágazat *infrastruktúráját* is, amely nem kevés beruházást igényel. Megfelelő nagyságú *finomítókat* kell létrehozni, s gondoskodni kell az elosztóállomás, valamint a tárolók kialakításáról is. Ugyanakkor sok szakember kiképzésére is szükség van. A komplex olajprogram megvalósításában a VSZK-nak jelentős anyagi és műszaki segítséget nyújt a *KGST* többi tagországa is. A szakemberek egy részét *a szocialista államokban* képezik ki, de a tervek szerint a koncesszióban részesülő külföldi olajvállalatok is közreműködnek a helyszínen a tapasztalatok átadásában, a szakemberképzésben.

Az olaj- és földgáz-önellátás közeli megteremtése a vietnami népgazdaság számára igen nagy jelentőségű. (A tervek szerint az ország néhány év múlva már a felszínre hozott „fekete arany" egy részét exportálni is képes.) A jelenlegi ötéves terv a nehézipar biztosít elsőbbséget, s ez köztudottah *igen energiaigényes* ágazat. Bár a mezőgazdaság és a könnyűipar fejlesztése is fontos feladat, a következő — 1981-ben kezdődő — tervperiódus is várhatóan az energiaigényes ágazatok fejlesztését kezeli kiemelten. A kőolajbőség ugyanakkor megalapozza *a modern petrolvegyészetet*, meggyorsítja a szocialista nagyüzemi termelésre való átállást, s nem utolsósorban az energiafelhasználási szerkezet *korszerűsítését, hatékonyabbá tételét.*

G. Gy. — Sz. P.

Recept nélkül

Húsz hónap tapasztalata a gyógyszerrendeletről – Csökkent a rendelők betegforgalma

Az új gyógyszerrendelet megjelente előtt *vitatéma volt*, hogy hatására *megnövekszik-e a patikák forgalma, vagy sem.* (Emlékeztetőül: a rendelet tavaly január 1-én lépett életbe.) Az első hónap forgalma a kételkedőket, a borúlátókat igazolta. De már februárban arról szóltak a jelentések, hogy a gyógyszervásárlási láz *csillapodik.* A lakosság a hirtelen roham után *lehiggadt*, s az első negyedév forgalma — az előző év azonos időszakához képest — *mérséklődött.* A házipatikák orvossághegyei apadni kezdtek; a medicinák egy részéhez ugyanis mindenki könnyen, recept nélkül hozzájuthatott.

Másfél év telt el azóta. Vajon ez az idő elég-e arra, hogy a szakemberek megbízható következtetéseket vonjanak le a tapasztalatokból?

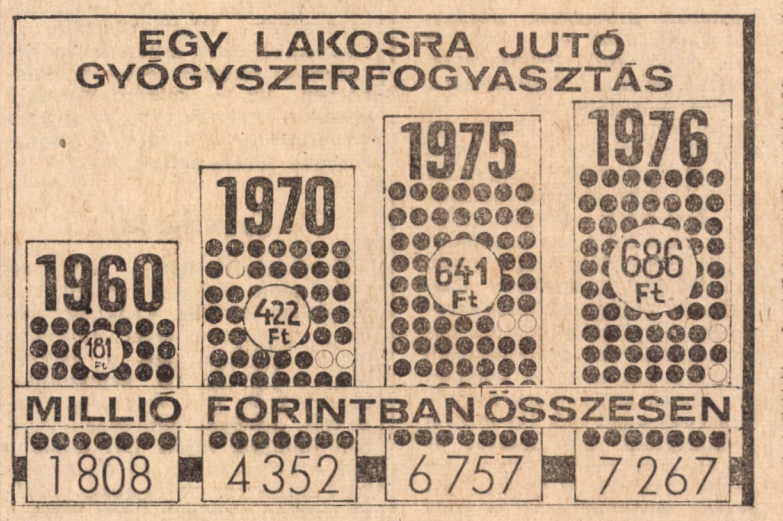

Kedvező benyomások

Bölcs Béla, az Egészségügyi Minisztérium gyógyszerészeti főosztályának vezetője szerint *évek kellenek*, amíg ez eredményekből megfelelő tapasztalatokat nyerhetnek.

— Egyelőre inkább *csak benyomásokról* számolhatunk be — mondta. — E benyomások viszont *kedvezőek.* A rendelkezés beváltotta a hozzá fűzött reményeket, az aggodalmak alaptalannak bizonyultak, a kezdeti hiányosságok és nehézségek megszüntek. A betegek *megszokták a változásokat.* Kevésbé zsúfoltak a rendelők, csupán a körzeti orvosok betegforgalma tavaly 10 százalékkal csökkent. Vagyis *5 millióval kevesebbszer* keresték fel a rendelőket. Az üzemi orvosok adminisztrációs munkája — a felmérések szerint — 25—30 százalékkal csökkent. Az így felszabadult időt *a gyógyításra, az alaposabb gondozásra* fordíthatják.

— *De vajon csökkent-e a gyógyszerészek adminisztrációs munkája is?*

— *Csökkent.* Korábban évente 150—160 millió vényt számoltak el tételesen, most *mindössze 5 milliót.* A gyógyszerészek kevesebb felesleges munkát végeznek — legalábbis ami a könyvelést illeti. Miután viszont a receptek többsége a betegeknél marad, illetve egy sor gyógyszerhez recept nélkül is hozzá lehet jutni, gyógyszerészeink, s valamennyi gyógyszertári dolgozó most *lényegesen nagyobb gondot fordít* a gyógyszerek kiadására, a receptek szakmai tartalmának ellenőrzésére. Emiatt *időigényesebbé* vált a gyógyszerkiadás.

Algopyrin a számítógépen

— Hogyan alakult a lakosság gyógyszerellátása?

— A statisztika is az elmondottakat támasztja alá. A forgalom 1977-ben *lassabban emelkedett*, mint a korábbi években: azonos árszinten számítva 7,6 százalékkal. A növekedés a megelőző években sokszor elérte a 10—12 százalékot is. Az idén — a különösen erős influenzajárvány miatt — az első negyedév adatai kissé rontják majd a képet és az éves növekedés *valószínűleg nagyobb lesz a tavalyinál.* Éppen az ilyen hullámzások miatt nehéz egy-két év alatt megbízható számításokat készíteni, következtetéseket levonni... Adataink szerint az egy lakosra jutó gyógyszerfelhasználás tavaly *megyénként is igen változó volt:* Vas, Baranya, Somogy és Pest megyében több mint 10 százalékkal nőtt a lakosság által gyógyszerekre kiadott összeg. Budapesten, ahol egyébként messze a legnagyobb a gyógyszerfogyasztás, a múlt évben 194 forint jutott egy lakosra (ennyit fizettek ki a gyógyszerért), s a növekedési ütem *szinte alig változott.* Ami még érdekes: a recept nélkül kapható fájdalomcsillapítókból sem vásároltak többet, mint azelőtt.

A főosztályvezető a beszélgetés során egy *kísérletről* is szólt. A gyógyszerfelhasználás alakulását ezután folyamatosan ellenőrizni kívánják.

— Százötven olyan gyógyszert választottunk ki, amelyek fogyasztása jellemző, meghatározó. Tavaly, a második félévben — megyénkénti bontásban — *számítógépre* vittük a forgalmi adatokat. Az összesítésből könnyen és gyorsan megállapítható, hogy mennyit használnak fel egy-egy gyógyszercsoportból a különböző földrajzi területeken. Ahol a szakfőorvos túlzott fogyasztást tapasztal, ott az orvosok, illetve a lakosság körében *felvilágosító munkával* igyekszünk csökkenteni a felhasználást. Az adminisztratív intézkedések, a korlátozás ugyanis *nem a legszerencsésebb módja* a gyógyszerfogyasztás visszaszorításának.

Pénzügyi fedezet

— A forgalom növekedésével egyidejűleg több-e a hiánycikk?

— A gyógyszerkereskedelem *felkészült* az új rendelkezés bevezetésére és tavaly, az év elején nagy készletekkel rendelkezett. Kezdetben így is volt hiány, ennek ellenére *az ellátás jónak minősíthető.* Ehhez a Pénzügyminisztérium is segítséget nyújtott: felemelte a gyógyszertartalékok pénzügyi fedezetét, ezáltal lehetővé vált, hogy *húsz nappal nagyobb készleteket* tartsanak az üzletekben.

— Többször kifogásolták már, hogy vannak, akik az állatok számára is olcsó, térítési díjas orvosságokat vásárolnak. Mi a véleménye erről?

— Mi is hallottunk róla, ezért hat megyében *tételesen ellenőriztük*, hogy a lakosságnak szánt gyógyszerekből mennyit használnak fel az állatgyógyászatban. Megállapítottuk, hogy körülbelül 1,3 százalék lehet az ilyen célra, kedvezményes térítés mellett igénybe vett gyógyszerek aránya. S bár ez az arány nem terheli jelentősen a költségvetési dotációt, a jövőben e területen *kompenzálni szeretnénk* az állami támogatást —, akár *felár* alkalmazásával is.

S ha már az állami támogatásról beszélünk, jegyezzük meg: évente *csaknem 6 milliárd forint dotációval* járul hozzá az állam egészségünk megóvásához. Ez a költségvetési kiadásoknak körülbelül 1,5 százaléka.

Rajna Györgyi

Csatasorban a nyugdíjasok is

Cukorszezon Ercsiben

Tudósítónktól.

A pénteken kora reggel befutott első cukorrépa-szállítmányok átvételével megkezdődött az idei cukorszezon Ercsiben. A dunántúli cukorgyár még mintegy 200 nyugdíjasát is mozgósította — legyen elegendő munkáskéz a gyár *minden eddiginél* nagyobb cukortermelési feladatainak megvalósításához.

A hazai cukorgyártásnak csaknem egytizede hárul idén az ercsi gyár dolgozóira. A szállítási „menetrend" pontos betartása nem kevés *szervezési erőfeszítést* igényel, hiszen három megye — Fejéren kívül Pest és Tolna megye — csaknem 80 mezőgazdasági nagyüzeme látja el az ercsi üzemet a cukorgyártás alapanyagával. Előreláthatóan *nem lesz súlyosabb szállítási gond* idén ősszel, s ebben a szervezési intézkedéseken kívül része van az átvételi, rakodási központok korszerűsítésének, mint például az új paksi *„cukorrépa-pályaudvar"* kialakításának. A raktári kapacitás azonban *szűkös*, s az új szezon termékeinek elhelyezésére még 1100 vagon cukor tárolási gondjait kell külső segítséggel megoldaniuk az ercsieknek.

HORIZONT

Szőrmeaukció Lipcsében

Több mint 350 ezer szőrmét kínálnak eladásra a *nemzetközi szőrmeárverésen* Lipcsében. A Német Demokratikus Köztársaság, Mongólia, Lengyelország, a Szovjetunió és más országok szőrmekereskedelmi vállalatai hozták el áruikat a mostani aukcióra. A nagy érdeklődést tanúsítja az a tény is, hogy 15 országból érkeztek szakemberek, szűcscégek képviselői az árverésre.

Bolgár–afgán egyezmény

Bolgár—afgán szállítási együttműködési megállapodást írtak alá Szófiában a két kormány képviselői. Az egyezmény, amelyet bolgár részről *Vaszil Canov* szállítási, afgán részről pedig *Abdul Ghorbandi* kereskedelmi és munkaügyi miniszter látott el kézjegyével, előirányozza bolgár szakemberek részvételét afganisztáni szállítási létesítmények (utak, pályaudvarok, repülőterek stb.) tervezésében és építésében.

Sűrítik a járatokat

Készülődés a vásárnyitásra

Az építők még javában tevékenykednek a két hét múlva nyíló őszi Budapesti Nemzetközi Vásáron. Az idő előrehaladtát jelzi, hogy a héten már *megkezdődött a kiállítási anyag beszállítása*, s megtartotta utolsó ülését a nagydíjak odaítéléséről döntő zsüri is. A Hungexpo főpénztára szerint elővételben eddig több mint *45 ezer jegyet* és *1600 szakmai bérletet* adtak el.

Az ötödik alkalommal sorra kerülő BNV elsősorban a nagyközönség tájékoztatását szolgálja, a vásár rendezői azonban lehetőséget nyújtanak a termelők és a forgalmazók, a hazai és a külföldi partnerek tárgyalásaira. Ennek érdekében tartanak szeptember *25-én, 26-án és 27-én szakmai napot*, amikor a közönség csak 14 és 19 óra között látogathatja a kiállítást. A többi napokon *10 órától este 7 óráig a közönségé a vásár.* A „közönségnapokra" szóló belépőjegy ára *15 forint.* Az árubemutatóra csoportosan látogató iskolásoknak, katonáknak személyenként 5 forintba kerül a belépő. A szakmai jegy ára változatlanul *60 forint.* A vidékről érkező vásárlátogatók a hagyományoknak megfelelően, ezúttal is igénybe vehetik a MÁV *33 százalékos utazási kedvezményét.*

Már üzembe állt a vásári, *100-as jelzésű buszkörjárat*, amely a metró Örs vezér téri végállomásától szállítja a vásárlátogatókat. A Népszínház utcától a BNV főbejáratáig közlekedik a *29-es villamosjárat* is. Ezt később az igények szerint sűrítik. A vásárnyitás után hétvégeken a Baross tértől a főbejáratig a *29/Y jelzésű villamos* bővíti majd a közlekedési lehetőségeket.

Makó megkísérli

A jogászbrigád mindenkié

Jóllehet, a *Makói Városi Tanácsnál* nemrégiben létrehozott jogtanácsadó kollégium nem vadonatúj kezdeményezés, hiszen már hallottunk — sőt, írtunk is — hasonló szervek működéséről, a városok között azonban alighanem egyedülálló vállalkozás. S egyben példa arra, hogy egy viszonylag kis létszámú apparátusban is találhatók új módszerek a szakigazgatási tevékenység további javítására, a helyes jogi szemlélet kialakítására.

Erre utalnak a makói *jogtanácsadó kollégium* pontosan körülhatárolt működési elvei is.

Az új szerv tulajdonképpen nem más, mint — ahogy azt a neve is jelzi — *testületi formában tevékenykedő jogi tanácsadója* a városi tanács tisztségviselőinek, a szakigazgatási szervek vezetőinek, a tanács vállalatának és intézményeinek, valamint az apparátus jogi végzettséggel rendelkező és nem rendelkező dolgozóinak. (Az utóbbiakat — mint később majd rátérünk — nem véletlenül különbözteti meg a szabályzat, ugyanis a velük való törődés némiképp eltér egymástól.) A kollégium tagjainak a számát — mintegy tíz fő — és személyét *a tanácselnök* határozza meg, s a városi tanács *legfelkészültebb jogászai közül* jelölik ki őket. A kollégium havonta *legalább egyszer* ülést tart, ám ez főleg az elvégzett feladatok és a további tennivalók megvitatását szolgálja, mert munkája ennél sokkal szélesebb körű és folyamatosabb.

A jogtanácsadó kollégium mindenekelőtt a *helyes jogértelmezés egyöntetősége* felett őrködik, s ha szükséges, intézkedéseket kezdeményez *az ágazatok közötti jogviták* tisztázására. Támogatást nyújt minden fontosabb, s a szokásosnál bonyolultabb eljárást igénylő jogszabály *alkalmazásához*, de egyébként is folyamatosan figyelemmel kíséri, *miként érvényesülnek* a rendelkezések. A szakigazgatási szervek hatásköri összeütközése esetén „pártatlan" javaslataival igyekszik megoldani a felmerült problémát. Ezenkívül *ajánlásokat tesz a tanácsnak* különböző jogviszonyok kialakítására, fejlesztésére, esetleg megszüntetésére, s ha perre kerülne sor, hogy ott *milyen magatartást* tanúsítson.

A jogtanácsadó kollégiumra vár a legjobb eljárási módszerek *terjesztése, összehangolása* is, s ezáltal a jogi szaktudás minél célszerűbb hasznosítása. A kellő jogi szakértelem elsajátítását pedig információcseréjével, a jogi szakirodalom beszerzésével és rendelkezésre bocsátásával, s egyes szakmai problémák széles körű megvitatásával segíti elő. Ily módon a kollégium működésével — amint arra már utaltunk — egyben a tanácsnál dolgozó jogászok *továbbképzését is* szolgálja. E feladatok megszervezésében és lebonyolításában kulcsszerepet játszik a kollégium elnöke és titkára.

A Makói Városi Tanácsnál csupán néhány hete alakult meg a jogtanácsadó kollégium, így hát messzemenő következtetéseket még aligha lehet levonni munkájából. A kezdeményezés azonban máris elismerést érdemel: *a határozott törekvés* a tanácsi jogi tevékenység elősegítésére, valamint az a *szervezettség*, amivel ezt Makón elérni kívánják.

Németh Géza

Panaszos levél a miniszterhez

A sertés esete a tanácsrendelettel

Alig múlt néhány esztendeje annak a kóros állapotnak, amidőn az „urbanizáció" jegyében, legalábbis arra hivatkozván, még a nagyobb falvakban is előírták: ebben és ebben a „kerületben" — hiszen a kerületesítés ugyebár a módi — szabad csak sertéshizlalással, tehénnel foglalkozni, míg a másikban legföljebb papagájt, sárgarigót tarthat a honpolgár. *Ekkortájt zuhant alá oly aggasztóan* — persze, más okok is közrejátszottak benne — a kisgazdaságok állattenyésztése, s vált szükségessé külön kormányhatározat megjelentetése a témakörben. Ez — miként mondani szokás — helyére tette, magyarán *megerősítette a háztáji és kisgazdaságok* fontos szerepkörét.

Számolja fel!

Ezzel eloszlottak a felhők — vélhetnénk — s kialakultak a megfelelő keretek. Csakhogy néhány panaszos levél tükrében olykor másként fest a helyzet. Még akkor is, ha valószínűleg kivételekről van szó, ám olyanokról, amelyek nincsenek minden tanulság híján. *Dr. Romány Pál* mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter postájában például jócskán akadnak ilyen levelek, s most egyet kiemelünk közülük. A tanácsot érintő panaszról van szó, az eset ezért kívánkozik tanácsi rovatunkba.

Balajti István szilasligeti lakos így írja le meghökkentő históriáját: „Sertéshizlalással foglalkozom, több éves szerződésem van; a kerepesi Szilasmenti Termelőszövetkezeten keresztül évente 50 hízót adok át az Állatforgalmi Vállalatnak. A minap felkerestek a kistarcsai tanácstól, és közölték velem, hogy *30 napon belül számoljam fel sertésállományomat.* Hivatkoznak az 1/1973-as tanácsrendeletre. Megkérdeztem, hogy miért a fölszólítás, s azt a választ kaptam, hogy tőszomszédom a dolog elindítója. Nem tudom, hogyan képzelik el 50 sertés felszámolását 30 napon belül, hiszen a vállalat 100 kilón aluli sertést nem is vesz át s „felszámolás" esetén hogyan teljesítem a szerződésemet? Ha pedig annak nem teszek eleget, ki fizeti a kötbért? Vidéken vagyunk; *ha itt nem foglalkozunk állatokkal, akkor hol?* A téesz útján egyébként Kistarcsa, Kerepes, Szilasliget, Gödöllő kistermelői *évente háromezer sertést adnak át* az állatforgalminak."

A miniszter természetesen kivizsgáltatta a panaszt, s ennek során megállapították, hogy a Kistarcsa—Kerepes Nagyközségi Közös Tanács 1/1973. számú határozatának 21. §-a szerint Szilasligeten *mindössze két sertést lehet tartani udvaronként.* Ez a

rendelkezés azonban *ellentétes* az Országos Építésügyi Szabályzat idevágó előírásával. A korábbi felülvizsgálat alkalmával sem módosította saját korábbi határozatát a tanács, jóllehet a járási hivatal ezt már akkor szorgalmazta. A helyi tanácstestület úgy vélte, hogy a nagyközségben *nem szükséges az állattartási szabályzaton változtatni,* s ezt annak idején közölték a járási hivatallal.

És az országos érdek?

Ez már önmagában is elgondolkodtató, miként annak mondható az OÉSZ figyelmen kívül hagyása is. Márpedig ez a felsőbb szintű szabályzat leszögezi, hogy az olyan övezetekben, amilyenekben panaszosunk is lakik, *baromfit, ludat, házinyulat, sertést, kecskét és birkát lehet tartani, s darabszámot nem határoz meg.*

Fölmerül tehát: vajon megengedhető-e, hogy egy nagyközségi tanács *szembehelyezkedjék* a járási hivatal, illetve az Országos Építésügyi Szabályzat előírásaival? S továbbá: vajon az utóbbi egy-két évben több ízben is megerősített párt- és kormányállásfoglalások háztáji ügyben nem vonatkoznak-e erre a településre is?!

Természetesen igen fontos, hogy azt az 50 sertést *kellő higiéniai körülmények* közepette tartsák a ház körül, hiszen vannak szomszédok is! *Dr. Hadházy József*, a Pest megyei Állattenyésztési Felügyelőség igazgatója azonban *helyszíni vizsgálódása* alapján azt a következtetést vonta le, hogy a panaszos 30 férőhelyes épülete korszerű: *önetető, vizöblítéses, s az előírt védőtávolságon kívül* van. Legföljebb tehát arról lehet — de megvárva a sertések értékesítését — intézkedni, hogy Balajti István nyugdíjas mozdonyvezető a továbbiakban ne 50, hanem csak 30 sertést hizlaljon háza táján.

Módosították

Nincs szándékunkban eltúlozni ennek az egyetlen panaszos ügynek a jelentőségét, ám a tanácsi munka szempontjából feltétlenül kínál néhány tanulságot. Először: miniszteri és egyéb felettes tanácsi közbenjárás kellett ahhoz, hogy egy elhibázott helyi tanácsrendeletet módosítson a nagyközségi közös tanács; másodszor: az említett, s érvényben levő országos szabályzat *akkor is egyértelmű volt*, amikor a helyi testület szembehelyezkedett vele; harmadszor: a helyi tanácsok önállósága, s ebből fakadó rendeletalkotó tevékenysége soha, sehol *nem jogosít fel még egy testületet sem arra, hogy saját külön rendeletével fittyet hányjon az országos törekvésekre.*

Ellenkezőleg: egy kiegyensúlyozott, jó politika *helyi érvényesülése érdekében kell megalkotni a szűkebb lakóhely tanácsrendeleteit* is. S az igazságnak még tartozunk annyival, hogy — mint a megyei állattenyésztési felügyelőség igazgatója értesített bennünket — a szóban forgó tanács módosította rendeletét, immár nem korlátozzák itt sem a sertések számát, bár természetesen szigorúan ragaszkodnak az előírások betartásához. Mert *ebben legyen* valóban kemény és következetes a tanács...

Keresztényi Nándor

Felvételi — tanulságokkal

Tolna megyéből meglehetősen sokan, ötvenen jelentkeztek az Államigazgatási Főiskola nappali és levelező tagozatára. Új divatról lenne szó, merthogy a főiskola neve — netán — jobban cseng, mint a Tanácsakadémiáé? *Horváth Magdolna*, a Tolna megyei Oktatási és Továbbképzési Intézet igazgatója szerint szó sincs erről.

— Megyénkben mindössze három város van, ami azt jelenti, hogy dolgozóink közül *sokan községekben* tevékenykednek. A községi tanácsok — még a nagyközségekben is — nagyon *nehezen tudnak például jogot végzett szakembereket* alkalmazni, márpedig némelyik munkakör betöltéséhez ez kell. Akinek munka mellett kell tanulnia és választhat a jogi egyetem és az Államigazgatási Főiskola között, az természetesen az utóbbit választja.

A már említett 50 felvételiző közül *tizenhetet* vettek fel: kilencet a nappali, nyolcat pedig levelező tagozatra. Az arány tulajdonképpen kedvező.

— Egy kicsit mégis csalódottak vagyunk — halljuk *Sas Ferencnétől*, a Szekszárdi Városi Tanács anyakönyvvezetőjétől, aki egyébként sikeresen vette az akadályt. — Januártól májusig *hetente két napot töltött együtt* a társaság Tengelicen, a megyei továbbképzési intézetben. A 236 órás előkészítő alatt összerázódtunk, s nagyon drukkoltunk egymásnak. Az államigazgatási ismeretek felvételijén mindannyian nyugodtak voltunk, ettől nem tartottunk, de a magyar irodalom mindenkinek nehéz volt...

Az ismert mondás példájára *Szinger Ádámról*, a paksi járási hivatal főelőadójáról, elmondhatjuk, hogy a jó tanácsi dolgozó is holtig tanul. Még 1962-ben végezte el a felsőfokú mezőgazdasági technikumot, 1965-ben került a járási tanácsra, gépészeti előadónak. Miközben terv- és munkaügyi főelőadó lett, egyebek között *tervberuházói* tanfolyamra és középfokú *munkaügyi* tanfolyamra járt, vizsgázott *általános szakigazgatásból*, mezőgazdasági szakigazgatásból és könyvelésből...

— Harmincnyolc éves vagyok, sokan csodálkoztak, hogy ismét tanulásra adom a fejem. Amikor először olvastam az újságban az új főiskoláról és értesültem róla, hogy milyen ismereteket nyújt, azonnal elhatároztam, hogy megpróbálom. Érdekel, és úgy érzem, hasznomra válik.

— A munkatársai nem nehéztelnek...? Hiszen állandóan tanul, s emiatt a többiekre nagyobb teher hárul.

— Inkább csak mosolyognak néha a buzgalmamon. Önálló munkakörőm van, rendszerint *előre elvégzem* a feladatokat. A családom is megértő, feleségem pedagógus és híve *a folyamatos önképzésnek* — válaszolja.

A felvételizők közül Tolna megyében egyébként a paksiak voltak a legeredményesebbek. A nagyközségből *négyen* jutottak be a főiskolára. Példájukat jövőre szívesen követné sok Tolna megyei település tanácsa, tanácsi intézménye.

A siker egyik kulcsa a folyamatos készülődés. Az első előkészítő kissé erőltetett üteme helyett a Tolna megyei Oktatási és Továbbképzési Intézet éppen ezért most azt tervezi, hogy *hosszabb ideig tartó tanfolyamot* tart a jelentkezőknek. Hadd legyen több idejük az előkészítőn hallott ismeretek feldolgozására. A csalódottság tartós érzése helyett tehát már inkább *a tanulságok* foglalkoztatják a tolnaiakat, s ez dicséretes.

Virág F. Éva

MUNKAMÓDSZER

Felügyeleti vizsgálatok

A közelmúltban *Vácott* tapasztalatcserét szervezett a *Pest megyei Tanács Hatósági Kollégiuma* a megye járási hivatalainak — a községi tanácsoknál végzett — *komplex felügyeleti* vizsgálatairól, illetve azok módszereiről. A vitaindító előadás a Váci Járási Hivatal felügyeleti vizsgálati rendszerének ismertetése volt.

A járási hivatal a községi tanácsokat és szerveiket sokoldalúan ellenőrzi. Ennek megfelelően komplex és ágazati felügyeleti, törvényességi, cél-, téma- és utóvizsgálatokat végzünk. A komplex vizsgálatokat és ezek utóvizsgálatait a hivatal évi munkatervében rögzítjük. *Ellenőrzéseink középpontjában a komplex felügyeleti vizsgálat áll*, mert ez a forma a legalkalmasabb a községi tanácsszervek egész tevékenységének átfogó elemzésére. Tanácsciklusonként *legalább egyszer minden községi, nagyközségi tanácsnál* tartunk ilyen ellenőrzést.

A vizsgálatot mindig a hivatal elnöke rendeli el. Egyben meghatározza azt az időszakot, amelyet az ellenőrzésnek át kell fognia; előírja a vizsgálati jelentés elkészítésének határidejét és jóváhagyja a járási hivatal szervezeti egységeinek vezetői által ellenőrzésre javasolt témákat. Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a minden községben ellenőrizendő témák mellett a tanácsi tevékenység egy-egy részterületét kiemelten is vizsgáljuk. Külön ügyelünk az adott község sajátos feladataira, helyzetére. Például az üdülőhelyeken az idegenforgalmi jellegű fejlesztések sorsát, az iparilag jelentős nagyközségekben az üzemi együttműködést, a fővárosi agglomerációba tartozó községekben pedig a kommunális és kereskedelmi ellátást elemezzük körültekintően.

A vizsgálat adminisztratív szervezését és összehangolását a járási hivatal titkársága, ezen belül személy szerint az érintett községfelelős végzi. Követelmény, hogy az előkészület keretében a vizsgálatban résztvevők ismerjék meg a vizsgálat témáit, a vizsgálandó terület sajátosságait, valamint a megelőzően végzett felügyeleti és egyéb ellenőrzés megállapításait.

A községekben végzett felügyeleti vizsgálataink időtartama általában 15—18 nap. Ez lehetőséget ad a munka alapos megismerésére, ugyanakkor a községi tanács vezetőit, apparátusát nem veszi túlságosan igénybe. A vizsgálat vezetője *minden esetben kikéri az illetékes párt- és népfrontszervek, a közös tanácsoknál pedig a tanácstagi csoportok vezetőinek* a véleményét is. Helyenként a tanácsi bizottságok elnökeivel is sor kerül ilyen beszélgetésre, ezt azonban általánosabbá kell tennünk.

A megállapításokat a járási hivatal dolgozói jegyzőkönyvekben, feljegyzésekben rögzítik. Az azonnal kijavítható hibák, pótolható mulasztások — nyilvántartás, okmánypótlás stb. — megszüntetésére már a vizsgálat közben lehetőséget adunk. Ezeket csak akkor jegyzőkönyvezzük, ha ismétlődő hibákról van szó. Vizsgálataink színvonala az évek során sokat javult. A szakigazgatási szervek dolgozói által készített vizsgálati jegyzőkönyvekben azonban előfordulnak még formális megállapítások, nem egy esetben elmarad a községi munka lényeges elemeinek kiemelése, tömör és tartalmas értékelése.

A járási osztályok *azonnal egyeztetik megállapításaikat a községi* vezetőkkel. A jegyzőkönyvek és a rövid ágazati összegezések alapján a hivatal titkársága *összefoglaló értékelést* készít a községi munkáról. A vizsgálatot követő elmélyült ellenőrzőmunkának két formáját vezettük be. Az egyik a járási hivatalnál, *osztályvezetői értekezlet* keretében történik; ezen részt vesznek a községi tanács tisztségviselői, a helyi pártszervezet és népfrontbizottság vezetői, s *meghívást kap az érdekelt országgyűlési képviselő, a megyei tanácstag*, valamint a témában érdekelt társhatóság. A másik forma szerint — és ez egyre gyakoribb nálunk — a jelentést *a községi tanács végrehajtó bizottsága tűzi napirendjére*, a járási hivatal vezetőinek, illetve osztályvezetőinek részvétele mellett. A vizsgálati tapasztalatok, részmegállapítások alaposabb hasznosítása érdekében *a helyi tanács szakigazgatási szervezetének munkaértekezletén* is megvitatják a vizsgálat legfontosabb tanulságait.

A járási hivatal egyébként a felügyeleti vizsgálatok során szerzett tapasztalatokat időnként összegezi és *községi tanácselnöki, vb-titkári értekezleten* ismerteti.

Krima János,
a Váci Járási Hivatal elnöke

Indiai miniszter nyilatkozata

Elutazott hazánkból Krisna Kumár Goyál

Szombaton elutazott hazánkból *Krisna Kumár Goyál*, az indiai központi kormány kereskedelmi, szövetkezetügyi és szolgáltatási államminisztere, aki csaknem egy hetet töltött Magyarországon a szövetkezeti mozgalom tanulmányozásával.

Az indiai államminisztert fogadta *Sághy Vilmos* belkereskedelmi és *Keserű Jánosné* könnyűipari miniszter. A vendég tárgyalt a magyar szövetkezeti mozgalom mindhárom ágazatának vezetőivel, s ellátogatott szövetkezeti létesítményekbe, egyebek között az esztergomi áfész-be, a székesfehérvári Vörösmarty Tszbe és a budapesti Skála nagyáruházba.

Elutazásánál a Ferihegyi repülőtéren ott volt a magyar szövetkezeti mozgalom több vezetője, s jelen volt *Arun Kanti Das*, India budapesti nagykövete is.

Elutazása előtt az indiai államminiszter az MTI munkatársának adott nyilatkozatában elmondotta, hogy a megbeszélések a kölcsönösen előnyös kapcsolatok megalapozására is kiterjedtek.

A miniszter utalt arra, hogy Magyarországon munkaerőhiány, Indiában szabad munkaerő van. Magyarország számára tehát főként olyan cikkek behozatala előnyös, amelyekben sok emberi munka testesül meg. Így ezekből a munkaigényes iparágak fejlesztése nélkül bővíthetné az ellátást: India munkára orientált gazdaságpolitikája révén ugyanis a kis- és a háziipar által előállított termékeit nagyobb mértékben értékesíthetné Magyarországon.

Nyugat-európai vegyipar

Furcsa helyzet

A textilipar és az acélgyártás után, úgy tűnik, *újabb iparágban várhatók komoly problémák Nyugat-Európában.* Napjainkban egyre többet írnak a szaklapok arról, hogy a kereslet és kínálat egyensúlya a vegyiparban *felbomlott*, az ágazat magas növekedési üteme *veszélybe került.*

A második világháború után Nyugat-Európában a vegyipar *kétszer olyan gyorsan növelte termelését*, mint ahogy a bruttó nemzeti összterméknek a térségben emelkedett. Az iparág progresszív, „vivő" szektornak számított, a növekedés és a technológiai haladás motorjának tartották. Ezek után nem meglepő, hogy ma az EGK vegyipari termelése *nagyobb* az Egyesült Államokénál és a világ 14 legjelentősebb konszernje közül 9 található kontinensünk nyugati felén.

A nyugat-európai vegyipar rövid távú problémái más ágazatokkal azonosak: a recesszió *csökkentette* a termékei iránti keresletet, tavaly például eladása és profitja is csökkent. A jelentősebb kérdés, ami miatt az esetleges fellendülés sem oldaná meg az iparág gondjait, a kapacitásokkal függ össze: 1974-ben, *amikor az árrobbanás után a vegyipari termékek árai is többszörösre nőttek és a készletezési hullám következtében néhány termékből hiány keletkezett, jelentős beruházásokat kezdtek el.* Figyelembe véve a vegyipari beruházások átfutási idejét, az akkor elhatározott üzemek mostanában, *1978—81. között lépnek majd be* a termelésbe.

Közben azonban — és ez a gondok eredője — *teljesen megváltozott a piaci helyzet.* Az új kapacitások csak tovább fokozzák a kereslet-kínálat között jelenleg is meglevő egyensúlyhiányt. Becslések szerint ez a helyzet a nyolcvanas évek elején is fenn fog maradni. A Nyugat-Európában tehát jelenleg befejezés előtt álló beruházások *4,9 millió tonnás évi többletkapacitást jelentenek majd etilénben és több mint kétmilliárd tonnával növelik meg a kínálatot a propilén piacán.*

A tőkés világ vegyipara furcsa helyzetbe került. A gyárak nyereségesen termelnek növényvédőszereket gyógyszereket, intermediereket, műtrágyákat és festékeket, miközben *veszteség* keletkezik a petrokémiai és műanyag alágazatokban. A problémát súlyosbítja, hogy a műszálgyártás, mely a petrokémia termelésének egyik legfontosabb felvevője, 1975 óta már *kapacitásgondokkal küzd.* Napjainkra azonban a válság némiképpen enyhült, miután az elmúlt három év során világcégek — mint például az ICI, Hoechst vagy Bayer — mintegy 25 százalékkal *csökkentették* szálgyártó kapacitásukat. Elméletben tehát adva lenne a megoldás módja: azokon a területeken kell a termelést *koncentrálni*, ahol a kereslet növekszik. A gyakorlatban azonban a végrehajtás körülményesebb, hisz egy etilénüzem aligha állítható át gyógyszergyártásra.

Alig egy évvel ezelőtt a nyugat-európai termelőket tömörítő Európai Vegyipari Egyesülés Tanácsa előrejelzésében még úgy vélte, hogy az *etilén iránti kereslet évi 8 százalékkal nő* az EGK országaiban. Jelenleg a véleménye sokkal kevésbé optimista: mindössze 4 százalékos bővülést tart valószínűleg az elkövetkezendő öt évben. Márpedig az etilén kínálata — az új beruházások belépésével — évente *5,3 százalékkal növekszik majd!*

A nyugati vegyipar a *válság* jelekre hasonlóképpen reagált, mint korábban a mesterséges szálak piacának problémáira. Az érdekelt üzemek „szálkartell" létrehozását javasolták, az elgondolást jelenleg a Közös Piac brüsszeli főbizottsága *tanulmányozza.*

A műanyagok ágazatában a francia és az olasz termelők követelték hasonló kartell létrehozását. Egy ilyen képződmény természetesen *korlátozná az importversenyt* és ilyen módon is javítaná a hazai ipar elhelyezési esélyeit. Más oldalról viszont a nyugatnémet és angol gyárosok a közbeavatkozás ellen szólaltak fel. Az eltérő vélemények eredőjeként egyenlőre végleges döntés nem született a bizottság feladata most, hogy a piac távlati kilátásairól tanulmányt készítsen.

A francia és olasz üzemektől eltérően a nyugatnémet és angol gyárosok már kidolgoztak egy koncepciót az értékesítési problémák megoldására. Igyekeznek a termelési struktúrájukat úgy módosítani, hogy abban nagyobb legyen a több hozzáadott értéket képviselő termékek aránya és egyidejűleg pedig piacszervezetüket tengerentúlon is kifejlesztik. A Bayer jelenleg is több, mint 1 milliárd dollár értékben ad el az USA-ban, az ICI mintegy 650 millióért értékesít ott, míg a BASF a közelmúltban szerezte meg egy amerikai üzem tulajdonjogát. A cég beruházási terveiben is súlyponti régiónak számít a tengerentúl, 1983-ig 700 millió dollárt kíván az USA-ban befektetni, míg 350 millió Brazíliába kerül.

A fenti stratégia alkalmas lehet arra, hogy a vegyipari óriások profithelyzetét javítsa, nyereségüket részben függetlenítse a nyugat-európai eladásoktól. Az alapprobléma azonban *a kereslet és kínálat összhangjának megbomlása kontinensünk nyugati felén*, s ennek hatása aligha csak Nyugat-Európában érződik majd.

G. Gy. — Sz. P.

Nem kell a veszteséges!

Négyzetméterenként hat dollár ráfizetés – Egy vállalati összevonás okai (2.)

Sorozatunk első részében a Lakástextil Vállalat és a Szombathelyi Pamutipar „házasságának" okait, az első hetek hangulatát mutattuk be — a pamutipar vezetőinek, dolgozóinak szemszögéből. Érdemes megismerkedni a jövő versenyképes termékskáláját ígérő másik nagyvállalat érvelésével is; ábrázolva, miként készültek fel a fúzióra, s mit várnak az összevonástól?

Kovács László, a LATEX vezérigazgatója a realitások embere. Nem a nagyvállalat „bekebelezési" reflexe vezérli fejlesztési törekvéseit, hanem *az ésszerű munkamegosztás kialakítása*, a hatékonyság nem pusztán csoportérdekre alapozott értelmezése. Mint ahogy azzal is tisztában van: ezt a fúziót *nagy körültekintéssel, türelemmel és emberséggel kell-szabad végrehajtani!*

Lecsillapodtak a kedélyek

— A legnagyobb nyereség — félreértés ne essék, nem nekünk, hanem *a népgazdaságnak — a pamutipar 1500 dolgozójának megnyerése és gazdaságosabb, hatékonyabb foglalkoztatása.* Nem ok nélkül büszke erre a kollektívára *Czupi János* kollégám. A fizikaiak több mint 46 százaléka szakmunkás, a műszakiak ismerete *korszerű.* Bizonyság, hogy az idén — s ez még egyáltalán nem a fúzió eredménye! — *30 millió forinttal* növelik nyereségüket; ez részint a rekonstrukció hatása, de meghatározóbb a szervezett, jó munka. A kezdeti — egyébként érthető — bizonytalanság után úgy érzem: *lecsillapodtak* a kedélyek. Az összevonás miatt *egyetlen ember sem lépett ki*, nincs vérveszteségünk! Közrejátszik ebben, hogy a szombathelyi pamutiparnál nem volt felduzzasztott az adminisztratív apparátus, így a kollektívának ezt a rétegét is teljes egészében *foglalkoztatni* tudjuk. Vagy átkerülnek hozzánk, a törzsgyárba, vagy — ha változó beosztásban is —, de régi munkahelyükön látnak el különböző, szakterületükhöz kapcsolódó feladatokat.

— *A ma már egységes nagyvállalatnak számító két kollektíva bérszínvonala, sőt munkája is eltérő. Ez jelentős ellentmondás, s feloldása sem egyszerű, hiszen egyenlősdit teremteni nem lenne igazságos!*

— Nem egyenlősdi a célunk, hanem a *differenciált* közelítés. A pamutiparosok bérszínvonala *négy százalékkal alacsonyabb* a mienknél. Az a tervünk — mivel mindkét vállalat bérfejlesztési lehetőségeit túllépte, illetve az adóterheket vállalva túljutott a hatszázalékos bértömeg-„féken" —, hogy kérvényezzük a főhatóságoknál: *szabadítsák fel bértömegtartalékunk egy százalékát.* Ebből a teljesítmény arányában kívánjuk emelni az ottani fizetéseket. Más a helyzet a részesedésnél. Mi az idén 30 napot fizettünk, ők 12-őt. Nyilvánvaló, hogy jövőre — növekvő nyereségük arányában — *ezt is emelni kell...*

Az egyesült nagyvállalat az idén csaknem hárommilliárd forint értékű terméket állít elő, ebből 25 százalékos a pamutipar részesedése. Figyelemre méltó a többi arány is: a pamutipar a létszám 24 százalékát, a nyereségnek pedig 21,8 százalékát adja. Ezek a számok is bizonyítják: a profilváltást csak fokozatosan lehet megvalósítani. Persze, ez nem jelenti a „kecske is jól lakjon, a káposzta is megmaradjon" elvének érvényesülését. A következetesség és az *ütemesség nem egymást kizáró kategóriák!* Így érvel erről a vezérigazgató:

— A döntés *a vártnál tovább húzódott*, mi pedig az idén már mindenképpen *be kívántuk nyújtani* fejlesztési elképzeléseinket a Nemzeti Banknak. Ezért két tervet dolgoztunk ki — számolva az igen, vagy a nem hatásaival. A fejlesztés célja és értéke változatlan volt. Kértünk és kaptunk 413 millió forint hitelt, ami most, a fúzió után nem a céljában, hanem a felhasználás arányaiban módosul.

— *Építeni nyilván kevesebbet kell... De a pamutipar gépei nem használhatók a gyapjúipari szőnyegek, vagy bútorszövetek gyártására.*

— A pamutipart fokozatosan — előreláthatólag a VI. ötéves terv végére — fonóüzemmé alakítjuk-fejlesztjük, miközben ezzel arányosan bővül a törzsvállalatban a többi technológia. 1980 végére — 70 millió forint értékben — új gyapjú típusú fonodát építünk a Pamutiparnál, s emellett megtartjuk a hagyományos fonodát. Eddig ugyanis vásároltunk termékeinkhez pamutfonalat most legalább egyszerűsödik a kooperáció, biztosabb lesz az ellátás. A szövödét pedig lépésről lépésre alakítjuk át fonodává. Gépeit kiselejtezzük illetve az új berendezéseket eladjuk más, pamutipari vállalatnak. A legtöbb gondot a kikészítő okozza. Elavult, de a fokozatosan kifutó pamutszövet gyártásához még jó ideig szükségünk van rá. Mivel azt nem engedjük meg magunknak, hogy a visszafejlesztendő profilhoz vegyünk még újabb, de később nem használható berendezéseket, *inkább a bérmunka lehetőségeit vizsgáljuk.* Az ma is látható: hosszabb távon *előnyösebb lenne*, de „rövid távon" — s ugye a jelenlegi szabályozás mellett erre ügyelni kell — biztos, hogy többe fog kerülni...

Perzsát érdemes

A lakástextíliák „háttér" gyára; a mai Pamutipar lesz. Ez a szakosodás, a technika koncentrációja bizonyosan növeli majd a hatékonyságot. Persze, nem mindegy, hogy a korszerű szervezetben milyen termékeket gyártanak! A lakástextíliák — összehasonlítva más textiltermékekkel — gazdaságosabban gyárthatók, de nem egyforma itt sem a nyereség sem az exportlehetőség. Ezért az iparági struktúraváltáson túl gyors termékszerkezet-módosításra is szükség van. A LATEX ezért elsősorban a gépi perzsaszőnyegek gyártását kívánja bővíteni a bútorszövetekből pedig növelik a plüss típusú anyagok arányát, s a jelenleginél több jacqart típusú bútorszövetet készítenek majd. Ez a termékstruktúra nemcsak a gazdaságosságot növeli hanem előreláthatóan *egyezik mind a hazai, mind pedig a nemzetközi piaci igényekkel* — állítja Kovács László:

— Az idei, kölni bútoripari kiállításon a bútorok 50 százaléka plüss anyagokkal volt borítva. Mielőtt döntöttem volna a fejlesztésről, tanulmányoztam az ebben is irányadó finn cégeket: náluk ez az arány *80 százalék!* Féltem, hogy csak időszakos divatról van szó, de megnyugtattak: *30 éve ilyen plüssszövettel készítik a bútorok zömét.* Nálunk ma a bútorszöveteknek *csak négy százalékát teszi ki a plüss*, 1980-ra pedig 10—13 százalékát.

Más a helyzet a szőnyegeknél. Beszéltem a nagy- és kiskereskedelem képviselőivel, véleményük egybehangzó volt: a LATEX folyamatos fejlesztései ellenére — bár javul a választék — *még mindig krónikus a szőnyeghiány!* Húsz-harminc százalékkal több gépi perzsát tudnának eladni — ha volna. Mivel a fúzió egyik célja éppen a gazdaságos exportnövelés — bár a hazai igényeket sem lehet kielégíteni —, nem árt elgondolkozni a vezérigazgató gondolatmenetén:

Számolni kötelező!

— Mi jelenleg kétmillió dollár értékű szőnyeget exportálunk, elsősorban Kuvaitba, Iránba, Irakba — a textilipari átlaghoz képest jó. *43 forintos dollárkitermeléssel.* Nekünk tehát *megéri* az export, de nézzük meg, igaz-e ez, ha a népgazdaság nyereségét mérlegeljük! Szőnyegiportunk ugyanis évente *500 ezer négyzetméter, s csak tőkés országokból, illetve a dollárelszámolású Jugoszláviából tudunk behozni megfelelő választékot és minőséget.* S most számoljon velem: *minden négyzetméternyi importszőnyeg 13 dollárba kerül, míg mi átlagosan hét—hét és fél dollárért tudunk exportálni.* Tehát a népgazdaság *ráfizetése négyzetméterenként hat dollár!* De folytatom: nálunk egy négyzetméter szőnyeg importhányada 2,1 dollár, ha ezeket a számokat összevetjük, ugyancsak megfontolandó: *szabad-e addig exportálnunk, ameddig importra is szorulunk?*

Mindehhez érdemes hozzátenni: a LATEX-esek csak *az arányokkal vitatkoznak*, nem pedig a céllal. Éppen ezért újszerű együttműködésekre törekszenek. Két évvel ezelőtt a szőnyegek őshazájából, Iránból jelentkeztek náluk kereskedők. Először csak háromezer négyzetmétert rendeltek, majd az idén már 40 ezret. Hogy mind a minőséggel, mind a választékkal elégedettek voltak, azt ígéretük jelzi: ha a LATEX az eddiginél ütemesebben szállít, jövőre már *100 ezer négyzetméterre nő a rendelésük.* Ez egymagában *egymillió* dollárt jelentene! Az irániak egyébként meghatározzák a szőnyegek színét, mintázatát. S mivel érdemes tőlük tanulni, a nagyvállalat két gyártmányfejlesztője most tapasztalatcserére odautazik... Hiszen a fúzió, és az azt követő fejlesztés nyomán a bővülő termelésből jut belföldre, exportra — egyaránt!

Végül nem árt rögzíteni: nem vagyunk hívei az erőltetett összevonásnak, a kisebb vállalatok megszüntetésének, beolvasztásának. Ám a Lakástextil Vállalat és a szombathelyi pamutipar összevonása — a zökkenők, a nyitott kérdések ellenére — arra utal: itt valóban egy visszaszoruló iparág strukturális feszültségeinek feloldására, a jól képzett munkaerő hatékonyabb felhasználására van mód! Ez a „házasság" ezért célszerűnek látszik, egyetlen megszorítással: az elhúzódó döntés okozhat éppen olyan gazdasági zavarokat, mint a hibás döntés. Kár, hogy a fúzióra nem néhány évvel korábban, a pamuitpiar rekonostrukciója *előtt* került sor. Mert így az a fejlesztés — tévedés volt. Százhetvenmillióért...

Bossányi Katalin

Magyar—csehszlovák üzletkötés a brnói vásáron

Tudósítónktól.

A 20. brnói nemzetközi gépipari vásár harmadik napján fontos szerződést írt alá az Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat és a csehszlovák Kovo. A ZVS-sel folytatott több mint öt éves kooperációs kapcsolat további elmélyítésére nyílt lehetőség, amikor a csehszlovák külkereskedelmi vállalat közreműködésével körülbelül *egymillió rubel értékű* alkatrészszállítási szerződést kötöttek. Az exportszerződés rögzíti az 1979. évi pénztárgépalkatrész- és szerelvényszállításokat a ZVS—Chronotechna, Sternerk részére.

Siker vagy kudarc?

Este a Venyige utcában

Kőbányán, a Maglódi út és környéke a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető idegenforgalmi látványosságnak. Komor gyárépületek érik egymást, némi változatosságot csak egy-egy hulladékgyűjtő telep, régi lakóház vagy raktár jelent. Az egyik megállónál most, a Sörgyár utca sarkán éppen gazdára találnak a csatos, teli sörösüvegek. Arrább, arccal a földön fekszik egy ember. „Kiütötte magát" — int felé valaki. Ezüstösen csillog a por a kerítéseken a kora délutáni, bágyadt őszi napsütésben.

A Venyige utcánál a villamos szusszanva szabadul terhétől. Sok a leszálló. Borostás arcú emberek, gyűrött ingnyakkal, kezükben színes műanyag zsinórral

megerősített fogantyújú szatyrok és táskák. Kis csoportokba verődve igyekeznek munka után haza — az Építőipari Szolgáltató Vállalat *munkásszállójába*.

A szálló előcsarnokában faliújság: mint kifeszített szertári gyűjteményekben sorakozó lepkék, bogarak; színes képeslapok vannak rátűzdelve, meg egy tenyérnyi cédula, amely a könyvkölcsönzés idejéről, módjáról tájékoztat. A bejárati lengőajtózsilipet most kitámasztották. Hömpölygve folyik be rajta, az előtérbe az emberáradat. Nyomukban cigarettafüst, hangos megjegyzések.

Próbaelőadás

A közművelődési csoportvezetőt, *Nagy Lajost* kísérgetem, először a vetítőterembe megyünk mikrofonért, aztán a színpadra, közben vagy kétszer az irodát is útba kell ejtenünk:

— Nincs, aki megcsinálja, magunkra vagyunk utalva — mormolja. — Három hónappal ezelőtt született ez, a szállóink életében eddig ismeretlen kezdeményezés: a munkásszállókban amatőr művészeti csoportok alakultak. Felhívásunkra toborzódtak, és a ma esti próbaelőadáson mutatkozik be a Csavargyár utcai szálló *Cigánytűz ének- és táncegyüttese*, a Fehérvári, valamint a Szegedi úti női szálló ének- és tánccsoportja, meg két citerás, két versmondó és egy népdalénekes is.

— Valahogyan el kellett kezdeni — veszi át a szót *Szénási Antal*, az Építőipari Szolgáltató Vállalat közművelődési osztályvezetője. — Munkások lépnek fel társaik előtt: segédmunkások, kőművesek, ácsok, gépkezelők; valamennyien napi tízórás munka után vállalták a felkészülést, a részvételt.

Az Építőipari Szolgáltató Vállalat — a kormányrendelet értelmében — alig fél éve vette át a tizennégy építőipari munkásszálló 20 000 (!) lakója közművelődésének szervezését, irányítását. Elképzeléseik megvalósításának első állomása ez a ma esti — ahogy ők nevezik — seregszemle. (A szerződés a *Pataki István Művelődési Központtal* már ott lapul a fiókban; folytatásként ugyanis ott rendezik meg a szállók közötti *Ki mit tud?* vetélkedőt.)

Az étkezdéből leválasztott színházterem zsúfolásig megtelt. Már egy gombostű is csak a kabátgallérba szúrva férne el. Függöny elé várják most azokat, akik néhány órája még a malteros láda másik végét cipelték, kihordták vödörben a levert vakolatot. Fellép a dobogóra az is, ki üres sörösüveggel húzta meg a fal és a mennyezet találkozásánál a holkert.

Lassabban, Feri!

A Fehérvári úti lányok s asszonyok köszörülik a torkukat, aztán felhangzik az első dal. A csoportból valaki mezítláb perdül a többi elé. A mikrofonállvány felbillen. A taps és a felbolydulás óriási — amely egyelőre nem a színvonalnak, hanem *a közös élménynek* szól.

Fiatal, fekete bajuszos, farmernadrágos fiú következik. Asztal is kerül a citera alá. A kvarcóra megcsillan az ifjú karján, amint belevág a húrokba: *Rózsa, rózsa, labdarózsa levele...*

— Képzelheti, 800 nőt „közművelni" — tárja szét a karját a Fehérvári úti szálló „kulturosa", *Mázló Katalin*. — Tudja, nagyon szép hivatás ez, elismerem, de nem könnyű. Ha egy *kis* eredményt is sikerül elérni — mint ez a ma esti —, nekünk az már öröm. Október 15-én, vasárnap színházba megyünk. Mindenhová menni kell velük, másként nem érnek oda.

Szakállas, fekete fiú Radnóti-verset szaval. Már az első soroknál mocorog, köhint a közönség. A szavaló meg idegességében, hogy mielőbb túlessen azon, amit vállalt, elkezd hadarni. Zúdul a vers, akár a vízesés. Valaki megunja és bekiabál: *Lassabban, Feri...! Hová sietsz?* A Szegedi úti nők meg már az első dalt hamisan kezdik. Néhányan fütyülnek. Az egyik asszony legyint egyet a színpadon, jelezve, hogy ez már csak ilyen lesz. Mindenki nevet, néhányan megtapsolják az önkritikát. Közben összevesznek a dobogón, a kórus fele lemegy a színpadról, a csoport másik része azonban nem adja fel egykönnyen. Mint az orsó, perdül most valaki és táncolni kezd. A közönség is segít, ütemes taps, szól a dal, meglódul a nyári szandál, kiesik a zsebből a csontfésű.

A műsort záró *Cigánytűz együttes* vezetőjével, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, huszonegy esztendős kőművessel, *Galylyas Lacival*, két műsorszám között, a pillanatnyi szünetben beszélgetünk:

— A hagyományokat ápolni sem könnyű. Nagyapáink cigánydalait dolgozzuk fel és adjuk elő gitárral, énekkel, tánccal. Ha menni fog, szeretnénk fellépni nevelőintézetekben is. Ott nagyrészt cigányok vannak. Zenélni, verselni akarunk nekik, beszélni velük, hogy ne úgy csinálják...

Mesélik, hogy Gallyas Laci a próbán kivette az égő cigarettát *Váradi Péter* segédmunkás kezéből és a megnyitott csap alá tartotta. Fellépés előtt már senki sem dohányozhat.

— Ibrányból jöttem Pestre, egy éve — mondja most a „megfenyített" dohányos. — Két testvérem van, mind a kettő intézetben, ütésért...

— *„Jaj, anyám, a vakaró"* — kezdi közben a színpadon jellegzetes lejtéssel *Jakucska Judit* tiszakarádi segédmunkás. Aztán máris mozdulnak ismét a lábak, zeng az ének, dübörög a színpad,

sír a gitár. A közönség, mint megannyi kútágas, nyújtogatja derekát.

Ha a vége jó,...

A végén *Lapis Norbert* népművelési szakelőadóval együtt sodródunk kifelé a teremből. Az előtérben sokan cigarettára gyújtanak, a fellépők vállát veregetik.

— Amit a csoportok a körülményekhez képest csinálnak, dicsérni való. Lehet vitatkozni, hogy a ma esti próbálkozás siker volt-e vagy kudarc? Kívülálló talán szóra sem érdemesítené, de mi sikeresnek érezzük...

— Azért — vetem közbe — a mai felmérő és tájékozódó műsor tapasztalatai alapján még várni kellene egy kicsit a csoportok *Ki mit tudjával*...

— Hát nem holnap lesz, az biztos — válaszol a szakelőadó, kicsit sértődött mosollyal.

Az előcsarnokban eközben egy nyírségi fiatalember bejelenti: ő inkább a malteros ládát emelgeti továbbra is, mintsem a világot jelentő deszkákat koptatgassa. — No, ne forgasd magad annyit, holnapután hétkor próbálunk! — üti valaki oldalba. A vita egyelőre véget ér. A portás unszolásának lassan, vonakodva fogadnak szót. Csendesedik, majd mégiscsak kiürül a terem.

Jövök én is lefelé a lépcsőn. Vajon — kérdezem most már magamtól — siker volt ez itt, ma este, vagy kudarc? S ha igen, kinek vagy minek a sikere vagy kudarca? Mielőtt bárki is magabiztosan válaszolna, érdemes gondolkodnia a látottakon, hallottakon...

Franka Tibor

Durkó Gábor rajza

Nemzetközi kisplasztikai kiállítás

Hagyomány és lelemény

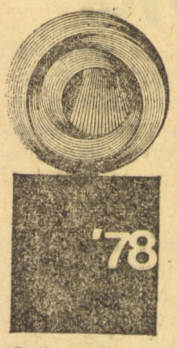

SZERTE A VILÁGON, máshol is rendeznek nemzetközi kisplasztikai seregszemléket, nemcsak nálunk. Ezek közül némelyik gazdagabb hagyományok örököse, mint az 1971-ben indult magyarországi biennále. Helyeselhetőnek tűnik tehát az a hazai döntés, miszerint *triennális jellegűvé tették* a magyar főváros eme fórumát. Többek között azért, hogy időpontban se konkurráljunk a külföldi rokon rendezvényekkel, másrészt azért, hogy ne osszuk meg fölöslegesen a nemzetközi szobrászati mezőnyt. Mindez ugyanis kölcsönös „vérveszteséghez" vezetne, következésképp a színvonalat, valamint a részvevők számarányát egyaránt lejjebb szorítaná.

A *IV. budapesti nemzetközi kisplasztikai kiállításnak* sikerült ily módon ebben az esztendőben is megőriznie részvevőinek „törzsgárdáját". És — a *Műcsarnok* termeit járva — az a meggyőződésünk alakul ki, hogy a mennyiség mellett a minőség sem szállott alább az eddigieknél. Talán szerepet játszott ebben — többek között — a meghirdetett témakör is. *Egyén és közösség* volt ugyanis az az alapgondolat, amelynek jegyében a részvevő országok beküldhették az utóbbi esztendők terméséből négy-négy szobrászuk legfeljebb öt-öt művét. Idén az előző éveknél hangsúlyosabb lett az egyéni részvétel aránya, noha az alapszabályzat eddig is lehetővé tette. Most többen éltek ezzel a jogukkal. Közöttük olyan világhírességek, mint *Giacomo Manzu* Olaszországból, vagy ugyanonnan a magyar származású, és nem kevésbé ismert *Amerigo Tot*, aki épp mostanában adományozta Pécs városának szobrai válogatott gyűjteményét. Mi *Kerényi Jenő* retrospektív tárlatával adózunk a hetven éve született mester emlékének.

AMI A TEMATIKAI, valamint a kivitelezésbeli azonosságot illeti, a figyelmes szemlélő szintén bőven találhat párhuzamosságot. Csupán az *emberábrázolás* körében maradva is, tetszés szerint tallózhatunk a hasonlóságok között. Egyszerre két norvég szobrász *(Arne Durban és Per Palle Storm)* vállalja tudatosan az antik példaképet, a klasszikus görög-római szépségeszményt kortársainkat megörökítő aktjaiban, akárcsak egy ciprusi görög mester *(Patsalos Kyriakos)*, s közel áll ezekhez a szovjet *Vladimir Emiljevics Gorevoj* modern értelmiségiekről mintázott, egész alakos portrésorozata (valamennyi bronzban). A csehszlovákiai *Jan Hána*, valamint az NDK-beli *Gerhard Lichtenfeld* női torzói már-már ikertestvérek. A lengyel *Adolf Ryszka* kerámiái, meg a francia *Georges Jeanclos* terrakottái mesteri arányérzékkel keverik a lírát a groteszkkel. A finoman színezett faszobrok csopotjában főleg az olasz *Giancarlo Marini* érdemel említést, már-már manierizmusba forduló, de félreismerhetetlenül egyéni nőalakjaival. Rafinált erotikájuk légkörét *Baldur Schönfelder* (NDK) az abszurd felé viszi, míg a perui *Arce Pereira* a népművészet naivitásának irányába tágítja.

A másik véglet a teljesen *elvont kompozíciók* csoportja. És ezek között — „teremsorrendben" haladva — elsőként említhetjük a magyar *Váró Mártont*, krómozott keretekbe helyezett márványtöredékeivel, avagy *Szőllőssy Enikőt*, aki főleg színezett faplasztikát mutat be. Férfiasan tömörek, precízek és erőteljesek a belga *Hilde van Sumere* márványai is, de főleg az áttetsző plexi körlapok. Fában, bronzban, krómacélban egyaránt jók a brazilok, úgyszintén vasban a dán *Peter Bonnén*. Hajlított, áttört fémlemezekkel jeleskednek a görögök, meg a dán *Erik Lynge* és a portugál *Charters Almeida*. Szomorú kuriózumot hordoznak a libanoni *Fares Ghosub* kisplasztikái, amelyek a polgárháború gránátrepeszeiből készültek.

ÉRDEKESEK a katalógus lezárása után érkezett — és ezért a kiegészítő füzetben sem szereplő — venezuelai *Victor Valera* perforált, színezett farácsrendszerei. Fémjeik és kőtömbjeik súlyosságával — egyben fajsúlyos voltával — tűnnek fel a svájciak és nyugatnémetek, de ebben is osztoznak más nemzetekkel. Végezetül — de nem utolsósorban — a tárlat záróakkordjaként a spanyol *Enrique Salamanca* rozsdamentes acélból és műanyagból komponált, motorral felszerelt mobiljai mozgatják meg fantáziánkat mértani variációkból származó, fénysugárzó és tükröző felszíneikkel.

E két véglet — a konkrét és az absztrakt — között helyezkedik el valójában a kortárs szobrászat. És ennek hűséges tükörképeként a műcsarnoki tárlat, a magyar anyag összeválogatása, valamint a nemzetközi zsűri által odaítélt díjak is a hagyomány és a lelemény jelentősége közötti egyenlőséget hangsúlyozták, így próbálván egyensúlyban tartani a mérleg serpenyőit. A kettő között viszont az átmenetek, az árnyalatok, a kereszteződések, meg az „izmusok" sokasága húzódik. Ha terünk engedné, rendkívül érdekes lenne részletesen kitérni egyes *felkapott motívumokra*. Ilyen például a *kézfej*, amely Dürer közismert rajzát parafrazálja, és könyvként, sarokkapcsokkal nyitható a nyugatnémet *Timm Ulrich* esetében, míg a mesterségeket jelképezi — fából faragva — a holland *Dies de Jongénél*. „Divatos" még mindég a *székekkel* való formai játék — *Amerigo Tottól* a holland *Thijs van Kimmenade-ig*. Az *álarcok* hosszú sora idézi hol az ős-eredeti totemjelleget, bálványfélelmet, hol modern korunk borzalmait (gázmaszkokat, védősisakokat, gézpólyákat, csontvázüregeket). Itt már el is tekintünk a felsorolástól, olyan hosszúra nyúlna a lista. De külön említendő az olasz anyag drámai ereje ebben a tekintetben, a terrorizmus légkörének arcnélküliségét érzékeltetve, akár egy sok ismeretlenes egyenletet.

A *„talált tárgyak"* sok évtizedes divatja még tartja magát. Esetünkben például a kolumbiai *Bernardo Salcedo* emel ki megszokott környezetéből olyan prózai darabokat, mint egy kerékpár ülőkéje, vagy egy fényképezőgép és ezeket más alkatrészekkel társítva, közgazdasági vonatkozású címekkel ellátva tárja a nézők elé. Ennek a folyamatnak másik véglete az *újnaturalizmus*, a *hiperrealizmus*, meg a *pszeudo* (olyan, mint...). Tárlatnézés közben így bukkanhatunk a spanyol *Joan Mora Soler* redőzött abroszon álló levesestáljára (mindez merő márványból, kínos hasonlóságra törekedve), avagy kőbőröndjére. És hasonlóképpen „kegyes csalás" a holland *Diet Wiegman* megszólalásig hű, ónozott felületű súlya — kerámiából, akárcsak hátizsákja, vagy horpadt bádogpalackja, szintén azonos alapanyagból, patinázva. A kör ezzel egyelőre bezárult...

SIKK MOSTANÁBAN — némely körökben — egyetlen hanyag kézlegyintéssel elintézni egy-egy országos, avagy nemzetközi hazai rendezvényt, külföldi párhuzamokra hivatkozva. Ennek ellentétpárja a provincializmus, a kritikátlan lelkendezés. Szeretnénk elkerülni mindkét végletet, mert úgy érezzük: ez a seregszemle önmagáért beszél, erényeivel és fogyatékosságaival együtt. És ez reméthetőleg e tárlatkrónikából már menet közben kiderült.

Wagner István

Nemzetközi légi forgalom

Kartelltöredezés

A Nemzetközi Légiforgalmi Társulás, az IATA rendkívüli montreali közgyűlése *gyökeres szakítást* jelent a szervezet több évtizedes hagyományaival. Az IATA befolyása révén a nemzetközi polgári légiforgalomban a tagtársaságok árversenye rendkívül korlátozott volt. A társulás lényegében az azonos útvonalon közlekedő tagok *kartelljeként* viselkedett: a légitársaságok által felszámítható tarifákat éppúgy *megállapította*, mint a szolgáltatások színvonalát. Ennélfogva — és ez jelentette a légitársaságok számára az IATA létezésének értelmét —, a nemzetközi polgári repülésben *hosszú ideig ismeretlen volt az árháború, az éles konkurrenciaharc.*

Atlanti konkurrencia

Az utazók, a jegyek vásárlói, szervezeteiken keresztül persze, már *régóta támadták* az IATA árrögzítő tevékenységét, törekvésük azonban csak néhány hónapja járt sikerrel. A gazdasági szükségszerűség és az Egyesült Államok kormányának állásfoglalása megszüntethette a kartellt. Kiderült ugyanis, hogy a fix árak, a verseny lehetőségének kizárása *nem jelent védelmet a tag légitársaságok számára.* Azok a légitársaságok ugyanis, amelyekre a szigorú szabályozás nem vonatkozik, a piacnak egyre nagyobb részét szerezhették meg. Felismerték, hogy a tömegturizmus időszakában a fogyasztó elsősorban *alacsony árakban érdekelt* és ezért képes bizonyos „kényelmetlenségeket" is elviselni. S miután IATA-kötöttség hiányában szabadkezük volt, az igényeket ki tudták elégíteni.

1978 elejére a legfontosabb útvonalon, az Egyesült Államok és Nyugat-Európa között az IATA-tag légitársaságok gépein átlagosan csupán *minden harmadik hely volt foglalt.* Egy év alatt az utasok mintegy 60 százaléka átpártolt az úgynevezett charterjáratokra.

1977 őszén például egy élelmes brit vállalkozó, *Fred Laker*, London és New York között Égivasút néven olyan járatot indított, amelynek tarifája *60 százalékkal alacsonyabb a menetrendszerű társaságokénál!* A Skytrain-vállalkozást nem kötötték az IATA előírásai. (Az elfogyasztott ételért és italért külön kell fizetni: egy IATA-járaton viszont egy tengerentúli úton a jegy ára többszöri étkezést is tartalmaz. Az utasok az olcsóbb utazás lehetősége kedvéért örömmel lemondtak a komfortról.)

Döntés Montrealban

Mindez, persze, önmagában *még nem indokolná* a két tarifa közötti hatalmas különbséget. A fő ok, ami miatt a charter versenyképes, az, hogy *nem egyharmados kihasználtságra kell árkalkulációját elkészítenie.* Az Égivasút járatai például tömve vannak, annak ellenére, hogy jegyet váltani csupán az utazás előtt *hat órával* lehet. (Ez a megkötés persze, jó néhány utast el is riaszt, hisz egy nagyobb külföldi utazást általában előre megterveznek.)

Ilyen előzmények után hozta meg a szervezet montreali kongresszusa a döntést arról, hogy a jövőben *liberalizálja* a légitársaságok árkialakítását. A döntésben meghatározónak bizonyult az Egyesült Államok szerepe. *Carter* elnök nyilvánosan úgy nyilatkozott, hogy a polgári légiforgalomban sem akadályozhatja semmi a „szabad verseny érvényesülését". A kormány pedig kiléptette volna az amerikai társaságokat az IATA-ból abban az esetben, ha a szorgalmazott reformok elfogadására nem kerül sor. Pedig — Montrealban ez is világosan kiderült — a korábbi szabályozás megszüntetését sokan ellenezték, elsősorban a fejlődő országok légitársaságai, amelyek az élesebb versenytől — joggal — *saját egzisztenciájukat féltik.*

A jövőben tehát — bár az IATA formálisan továbbra is foglalkozik a légi közlekedési tarifák számításával — csak ajánlásokat tehet, a társaságok *maguk szabják meg* árpolitikájukat. Ugyancsak megszűnnek azok a korlátozások, amelyek az étkezést, az italok felszolgálását és a szórakoztatást szabályozták. Ezzel ezen a téren is *nyitott lett a verseny.*

Az előzmények ismeretében nem meglepő, hogy a montreali döntéseket *elsősorban az USA kormánya üdvözölte.* Sőt, az augusztus 21-én közzétett hivatalos washingtoni nyilatkozat még ennél is tovább ment. A dokumentum vázolja az Egyesült Államok légi közlekedési politikáját, amelynek célkitűzései: a charter-repülésekre vonatkozó korlátozások enyhítése, a verseny fokozása a nemzetközi teherszállításban és a menetrendszerű járatoknál a menetsűrűségre vonatkozó szabályozás enyhítése. Röviddel a kormány álláspontjának közzététele után ilyen szellemben tett javaslatokat a kétoldalú együttműködésre az USA az NSZK-nak is.

Amerikai hegemónia?

A Polgári Repülési Tanács, a CAB elnöke *nem kevesebbet akar, mint azt, hogy a légitársaságok a jövőben tetszés szerint indíthassanak járatokat a másik országba bárhová és bármilyen, számukra megfelelő tarifával.* Ez a radikális javaslat a meglevő szabályozás teljes eltörlését jelentené. Napjainkban például a Lufthansa csak öt USA-beli városba repülhet, az amerikai javaslatok elfogadása esetén viszont bármelyik repülőtér nyitva áll előtte.

A Lufthansa azonban éppúgy *bírálja* a javaslatokat, mint a japánok. A nyugatnémet légitársaság ugyanis kételkedett abban, hogy a nagyobb árverseny — lényegében a minden bizonnyal kialakuló alacsonyabb árak — a forgalom megugrásához és ezzel a nyereségtömeg *emelkedéséhez* vezet. A szabad verseny jelszava csak *tovább erősítené* az Egyesült Államok hegemóniáját a polgári légi közlekedésben.

G. Gy. — Sz. P.

Nem kell a veszteséges!

Új szakmát tanul a Szombathelyi Pamutipar – Egy vállalati összevonás okai (1.)

Különös házasság tanúi lehetünk Szombathelyen: az idén tavasszal összevontak két nagy múltú gyárat: a gyapjúipari Lakástextil Vállalatot és a Szombathelyi Pamutipart. A fúziót nem a vállalatok hibás gazdálkodása, hanem a népgazdaság hosszabb távú érdekeinek érvényesítése indokolta. Érdemes ezért részletesebben megismerkedni az összevonás hatásaival.

A fúzió része a Könnyűipari Minisztérium szerkezetátalakítási politikájának. A két vállalat munkásgyűlésén így indokolta ezt *dr. Szabó Imre* miniszterhelyettes:

— Pamutiparunk kapacitása nagyobb, mint amire a belföldi piac igényt tartana, a gazdaságos exportot pedig akadályozza a cserearányromlás, a szigorodó világpiaci verseny. Ezzel szemben a lakáskultúra fejlődésével *tág lehetőség nyílt* több bútorszövet, szőnyeg gyártására, és gazdaságos az export is. Ez a profil előreláthatóan nyereséges — fejlesztése tehát jó a népgazdaságnak, az egyesült vállalatnak, vagyis mindannyiunknak.

— A két iparág strukturális arányának módosítása *nem jelenti* a pamutipar elsorvasztását, és a döntés a munkát sem minősíti; a szombathelyi pamutipar dolgozóinak teljesítményével *elégedettek* vagyunk, köszönjük, és a továbbiakban is számítunk rá. Garantáljuk, hogy a fúzió során anyagilag és erkölcsileg egyetlen pamutipari munkás, vagy alkalmazott nem jár rosszul. *De a változást a világban végbemenő strukturális átalakulások megkövetelik, s ezek alól mi sem vonhatjuk ki magunkat...*

Még párhuzamos gyártás

A döntés — több éve érlelődött. Kimondásához nemcsak ágazati elhatározásra, hanem körültekintő területfejlesztési és munkaerő-gazdálkodási koncepció kialakítására is szükség volt. A területi irányítás álláspontját foglalja össze *dr. Ágoston Ottó*, a Vas megyei pártbizottság gazdaságpolitikai osztályának vezetője:

— Korábban Vasban *esetleges* ipartelepítés folyt: hatására *zömében korszerűtlen és szervezetlen üzemek jöttek létre.* A hatékonyabb gazdálkodás érdekében *rendezni kell* a megye ipari „képét". Elsőként két rokon területet, az erdőgazdaságot és a Nyugat-magyarországi Fűrészeket vontuk össze. Majd tavaly a terület gépiparában történtek jelentős változtatások, ami elsősorban tanácsi vállalatokat, illetve a mezőgazdasági gépgyártás egy-egy gyárát érintette: a Magyar Vagon és Gépgyár új munkagépcsaládja gyors fejlesztést, biztos nyereséget, nagyobb exportot ad, s a munkaerő hatékonyabb alkalmazására nyújt módot. Az idén került sor a textiliparra, ugyanebből a megfontolásból.

— *Elégedett a fúzió megvalósításával?*

— Részben. A döntést megfelelően előkészítettük, az embereket tájékoztattuk — ezzel úgy látom, nincs gond. A végrehajtás azonban lassú, és ez joggal sértheti a dolgozókat.

A Szombathelyi Pamutipar öreg gyár — új köntösben. Nemrég fejeződött be itt a szövőde, a fonoda rekonstrukciója; 170 millió forintba került. És most — *megszüntetik.*

Czupi János igazgató 26 éve áll ezen a poszton, szakmai, érzelmi elkötelezettsége nagyon is érthető:

— Nem kívánom *minősíteni* a döntést... Ám az bizonyos: minden tőlem telhetőt *meg fogok tenni*, hogy kollektívánk az egyesített vállalaton belül jó teljesítményt nyújtson. Egyébként *nem járt velünk rosszul* a LATEX — nem szegény a menyasszony. Különféle termékeinkkel 100 millió forint lesz a nyereségünk az idén! Tehát ezt a fúziót *nem a hibás gazdálkodás kényszere, hanem a gazdasági előrehaladás igényelte.* Én csak azt fájlalom: ha már így kellett történnie, *miért nem döntöttek hamarabb. (Még a fejlesztés előtt?!*

Nyáron megtörtént a *mérlegbeolvasztás* — a Szombathelyi Pamutipar jogilag és formailag egyaránt a LATEX részévé vált. Ám 1500 dolgozója továbbra is a korábbi felállásban, s a jóváhagyott tervek szerint, változatlan feladatokat ellátva végzi munkáját.

— *Milyen a hangulat?* — kérdezem *Kis Tibortól*, a vállalat szakszervezeti titkárától.

— Az emberek azt furcsállták, miért a fejlesztés után került sor erre a lépésre... *Zavart okozott* a fúzió honi jelentésmódosulása is: az összevonásokhoz többnyire a szanálás, vagyis a gazdálkodás *elmarasztalása* társul. De úgy látom, sikerült tisztázni ezeket a félreértéseket is.

— *Mire irányul most a szakszervezet tevékenysége?*

— A széles körű és következetes érdekvédelemre. A pamutipari profil helyett a gazdaságosabb lakástextíliák gyártásának bevezetését több éven keresztül tervezzük. Ez módot ad arra, hogy *ne csak az ígéretben, hanem a gyakorlatban is megtaláljuk dolgozóink átképzésének legjobb módját, formáját.* Ügyelünk arra, hogy az idősebbeket — akár fizikai, akár alkalmazotti munkakörben dolgoznak — *ne érjék veszteségek.* Ma még nagy a különbség a két vállalat bérszínvonala és nyereségrészesedése között — a mi *hátrányunkra.* Ezeket differenciáltan, de közelíteni kell egymáshoz. Persze van, ahol mi tartunk előbbre; nálunk például korszerűbb a kollektív szerződés...

— *Mi okozhat feszültségeket?*

— Félek az újbóli szakmaváltástól. Dolgozóink zöme két-három éve — a fejlesztés során — felnőtt fejjel egyszer már újratanulta a fonást, a szövést, mert ezt követelte az új technika. És most ismét erre kényszerülnek!

Nincs miért félni

A szövődében félelmetes a hangzavar: zörögnek, csattognak a régi, kínai gyártmányú szövőgépek. Elsőként — 1980 végére — ez az üzemrész szűnik meg, majd 1983—85-re az új, csehszlovák pneumatikus berendezések helyén is gyapjúipari fonoda létesül.

Iker Ernő üzemvezetőnek nincs nosztalgiája:

— Szakmát és profilt kell cserélni, mert ez a népgazdaság érdeke. Ezen nincs mit vitatkozni.

— *S magával mi lesz?*

— Épületgépész az eredeti szakmám. Erre mindig szükség van.

Simon Szabolcs gépmester állítja, hogy a többi műszaki véleményét is tolmácsolja: *nincs miért félniük!* Legalább változatosabb lesz a munka, s több szaktémához fognak érteni.

— Úgy tudom, nem lehet elég jól eladni termékeinket — magyarázza *Sipos Katalin* szövőnő —, bár ezt nem értem teljesen: szerintem igazán divat a pamut!

— *Miért került sor erre az összevonásra?* — fordulok *Katona Béláné* szövőnőhöz.

— Nem tudom.

— *Hallotta, hogy megszűnik a szövőde?*

— Akkor én már régen nyugdíjban leszek.

— *A többieknek mi a véleményük?*

— Tizenkét gépet kezelek, nem érek rá beszélgetni...

Másként látja *Szalai Istvánné* szövőnő. Szerinte *nem a cégtábla a fontos*, hanem hogy jól szervezzék meg munkájukat, és a nagyobb teljesítményt honorálják is. Erre pedig ígéretet kaptak.

Czupi János igazgató:

— Bízom benne, hogy emberséggel, megértéssel és a tervei fegyelmezett végrehajtásával, különösebb zökkenő nélkül átállunk az új profilra. Az új, 1100 tonnás gyapjúfonoda 1980-ra épül meg itt; az első ütemben 120 szövőnő átképzését jelenti. A kikészítő dolgozói pedig rokonszakmát, a gyapjúfonalak festését tanulják majd meg. Az összevonás *az alkalmazottak között sem okozhat feszültséget*, bár a jelenlegi szakasz főként őket érinti. Néhány főosztály tevékenységét össze kell vonni, így például a beruházását, vagy a pénzügyét. Mindenkire szükség van, és anyagilag senki sem károsodik.

Ellátási zavarok

— *A fokozatos átállás következtében önök még több évig a hagyományos pamutipari szöveteket gyártják?*

— A tervek szerint 1980-ig termékeink 25 százalékát fogja a belkereskedelem importból beszerezni. Jelenleg 700 millió forint a termelési értékünk, ami 18,5 millió négyzetméter egyszerű pamutszövet gyártását jelenti. Ez elsősorban munkaruha, illetve inganyag, ágynemű- és műszaki szövet. De mi gyártunk az országban egyedül például cipőipari bélésanyagot, vagy a sebtapaszok textilhordozóját... Egyik *sem* veszteséges!

— *A vállalatnak. Mert a munkások jól dolgoznak, a technika viszonylag korszerű, és az állam különféle támogatásokkal kiegyenlíti a pamutipari cserearányromlást. De a népgazdaságnak nem kifizetődő az egyszerűbb pamutszövetek termelésének fenntartása.*

— Ezzel *egyetértek*, s nem is a tendenciát vitatom. Csak az a bökkenő, hogy jövőre már 4,2 millió négyzetméternyi, termékeink iránti igényt nem tudunk kielégíteni. A belkereskedelem ugyanis *elvben egyetértett* a fúzióval, de a gyakorlatban — éppen az ellátás biztonságára hivatkozva — egyszerűbbnek tartja a hazai gyártást, mint a „kockázatos" importot. Ezért nyilván évről évre *harcolnunk kell majd minden egyes tétel „leadásánál".*

— *Okozhat ellátási zavarokat a szombathelyi struktúraváltás?*

— Ha fokozatosan hajtjuk végre, akkor *nem*. Ez ugyanis nem csupán adminisztratív döntés kérdése. A feltételek sokirányú összehangolását igényli, ami együttes, ipari-kereskedelmi feladat. Úgy tudom, hogy az egyszerűbb pamutszöveteket vagy teljesen importból fedezzük majd, vagy kihelyezünk kapacitásokat a fejlődő országokba. Több termékünket pedig — meglevő korszerű termelőeszközeinkkel együtt — átvállalhatja más pamutipari vállalat. Világos azonban, hogy csak olvan ütemben mérsékelhetjük termelésünket, ami az ellátást nem akadályozza. Ezzel „házastársunk" is egyetért, így még hosszabb ideig *számolni kell párhuzamos gyártással.*

BOSSÁNYI KATALIN

(Folytatjuk)

HORIZONT

Hajóipari munkanélküliség az NSZK-ban

Az NSZK legnagyobb hajógyára a Howaldswerke—Deutsche Werft Ag. *kétezer munkás és alkalmazott állását akarja megszüntetni.* Az elmúlt években 70 ezer hajógyári munkásból *15 ezer került az utcára.* Az újabb elbocsátások a fémipari szakszervezet szerint egy kieli és egy hamburgi üzem bezárásával függgnek össze.

Gyorsuló program a fejlődő országokban

Kedvező helyzetről számol be a fejlődő országok gyarapodásáról a Világbank most közzétett legújabb évi jelentése. A bank arra számít, hogy az eddig gyorsabban növekvő fejlődő országok *fenntartják* 1985-ig ezt a fejlődési ütemet, ahol viszont mérsékeltebb volt a fejlődés üteme, ott némi *gyorsulás várható.* A fejlett országoknak a textiliparban és az acéliparban foganatosított protekcionista intézkedései azonban *behatárolják a lehetőségeket.* A kilátásokat a népesség növekedésének üteme is *bizonytalanná teszi.* A Világbank óva int attól, hogy az átmeneti intézkedésektől, nevezetesen az alapanyagárak növelésétől, a kereskedelem bővítésétől és a fejlődő országok külkereskedelmi hiányának csökkentésétől sokat várjanak; mindez *nem elegendő* a folyamatos gazdasági fejlődés biztosításához.

JET-program

Svájc és az *Európai Gazdasági Közösség* képviselői csütörtökön szerződést írtak alá a *magfúziós kísérletek* területén folytatandó együttműködésről. A tudósok és a kutatási eredmények cseréjét előirányozó szerződést még a svájci parlamentnek kell ratifikálnia

A falusi értelmiség közéleti felelőssége

Az őriszentpéteri csend

A falusi értelmiség és a tanács *jó kapcsolata* nélkülözhetetlen láncszeme a helyi közéletnek. Jól tudják ezt Vas megyében, *Őriszentpéteren* is, így hát *Prém Jenő* tanácselnök máris sorolja az eredményeket; vagyis azt, hogy mit nyújtott a tanács az elmúlt években a helyi értelmiségnek.

— A község 1300 lakosához viszonyítva *jelentős a falusi értelmiség száma és aránya.* Mintegy 90 embert sorolhatunk — iskolai végzettségük alapján — ebbe a kategóriába, nagyobb részük pedagógus, illetve agrárszakember. Ha azt mondom, hogy alig van már olyan értelmiségi, aki például *ne központi fűtéses lakásban élne*, talán ez is sok mindent kifejez. Igaz, a művelődési, szórakozási lehetőségeinken még volna mit javítani, de egy tanult embernek azt is meg kell értenie, hogy egy nagyközségben nem lehet olyan filmszínház, mint a megyeszékhelyen, és a színházi esték sem lehetnek olyan változatosak, mint a fővárosban.

Csak magánemberként

A tanács tehát tett és tesz is az értelmiségért Őriszentpéteren, de vajon *kap-e valamit cserébe?* Mondjuk példamutatást, közéleti cselekvőkészséget? A tanácselnök sóhaja arra utal, hogy a kölcsönösség ügyében közel sincs minden rendben. Pedig — és ezt váltig hangsúlyozza — *érdeklődő, olvasott, jól felkészült emberekről* van szó, olyanokról, akikkel öröm beszélgetni; elképzelésük, véleményük van a világról, sőt szűkebb lakóhelyük jövőjéről is. Ám *csakis négyszemközt és csakis magánemberként!* Ha közösségben kell véleményt nyilvánítani, vagy éppen cselekedni, *hamar bezárkóznak*, elfogy a tűz, a lelkesedés.

— Az az igazság, hogy többségüket *máig sem sikerült úgy igazán megnyerni, közös céljainkért mozgósítani;* az egyénileg jól képzett értelmiség korántsem játszik olyan szerepet a falu életében, mint ahogy azt elvárhatnánk — summázza a tanácselnök. — Most értelmiségi vagy rétegklub — tulajdonképpen mindegy az elnevezés — szervezésével próbálkozunk, ott igyekszünk rendszeresen összehozni, tettekre sarkallni a helyi értelmiséget. Mert a tanácsvezetés *nem tödődhet bele ebbe a helyzetbe.* S az sem lehetséges, hogy *csak őket hibáztassuk és önmagunkat felmentsük!*

Együtt keressük a megoldás kulcsát. A *lokápatriotizmus* szónál hosszabban időzünk. Természetesen nem várható el az egyké éve ideköltözött agronómustól, hogy úgy lelkesedjen, mintha szülőföldje volna. Ezzel szemben ahhoz, hogy *fokozatosan* lokálpatriótává váljék, minden feltétel adott. A lakóhelyi közösség segítsége, az őrségi ember vendegszeretete, nyíltsága, a táj szépsége — ez mind-mind *építőkockája lehet* az egészséges folyamatnak.

— Elsősorban a példamutatást, a tudatformálás vállalását hiányolom leginkább — folytatja a tanácselnök. — Az őrségi ember hosszú évszázadok után mostanában engedheti meg magának, hogy *tervezzen, építsen,* gyarapodjék. Persze, hogy *húszezer forintos vaskerítést épít, mert hiszen azt látja, hogy a diplomásnak is olyan van.* Itt az Őrségben, ahol a történelmi egymásrautaltság annak idején nem tűrte el az elzárkózást, s ahol annyi a szép tájba illő kerítésnek való fa — most *piros, sárga kovácsoltvas „erődítmény"* dívik! A lakások olcsó bazári árukkal vannak tele. Ezek persze *apró példák*, de ahhoz talán hozzásegítenek, hogy *a tudatformálás*, az ízlés állapotát érzékeltessék. Magyarázó szóra, *szép emberi példákra* lenne szüksége a falunak az értelmiségiek részéről. Tehát nem lehetetlen dolgokat kívánunk tőlük. Elevenebb szellemi irányításra, tudatos, rendszeres közösségi életre kérjük fel őket, s ha ezt sikerülne elérni, akkor talán nem állnánk az utolsó helyen a járásban a társadalmi munkában sem.

„Én sem mondok semmit..."

Persze Őriszentpéteren is vannak olyan értelmiségiek, akik — az őrségi mondás szerint — *„tudják, minek, hova megy a vége".* Ám próbálkozásaik egyelőre elszigeteltek maradnak. A két általános iskola közül az alsótagozatosba megyek, ahol *öt pedagógus* dolgozik. A tanáriban jövünk össze — a téma az értelmiség helyzete. Akik erről vallanak *Henics Zoltánné, Molnár Imréné, Ernstné Molnár Valéria és Ernst József.* Íme, néhány vélemény:

— Kitűnőek a lakáskörülmények, jó a tanáccsal a kapcsolatunk, minden támogatást megadnak. Az utóbbi hat évben erőteljes a fejlődés, a változás a községben, *a befeléfordulás azonban valóban jellemző.*

— Se falu, se város Őriszentpéter és ez az *összérállapot nem lendít* a helyzeten. Nehéz megmozgatni az embereket.

— A fiatal értelmiségi családot alapít és még évekig tanul, így hát *kevés ideje marad* a közéletre. A gimnázium hét éve megszűnt és sok agilis tanárember hagyta el Őriszentpétert.

— *Hiányzik egy rátermett, jó szervezőképességű ember*, aki vezetné a klubot, összefogná az értelmiséget, s kimozdítaná abból, hogy mindenki *csak a saját ügyével* törődjön. Ha csak összejárnánk, az önmagában kevés lenne: *értékes, jó program kellene.*

Molnárka János gyógyszerész arról beszél, hogy 12 éves itt-tartózkodása alatt annyi emberséget, szeretetet tapasztalt, hogy *nem vágyik el semmi pénzért.* A helyi értelmiség magába fordulásáról ezeket mondja:

— *Nincs időnk egymásra, s a munkánkon kívül talán a falura sem.* Ott a család, és ha van egy kis szabad idő, hát *be az autóba: irány a hegyek!* Persze, van kulturális igényű kiruccanás is, egy mozi Zalaegerszegen, néha Pesten egy színház. Tanácstag, vbtag vagyok; az üléseken, ahogy mondani szokták, általában érdemi vita folyik, de *ha társadalmi munkáról esik szó, akkor azt mondják mifelénk az emberek: én fizetem az adót, s most más helyett én csináljam meg? Szó ami szó — erre én sem mondok semmit...*

Vitassuk meg!

Elgondolkodtató — és helyenként meghökkentő — vélemények; jócskán akad köztük olyan is, amivel *határozottan vitába kell szállnunk.* Távolról sem az őszintesége, hanem *a tévedése* miatt. Például a legutolsó mondatokkal: mert az már *nem egyszerűen „értelmiségi kérdés", hogy egy testületi tag miként fogja fel a társadalmi munka fogalmát*, hogyan vélekedik az önzetlen cselekvőkészségről, pontosabban szólva, *a maga hallgatásával milyen szemléletet pártol...* Szokásunkkal ellentétben azonban most mégsem készítünk összegzést az őriszentpéteri tapasztalatokról. Úgy véljük ugyanis, hogy a falusi értelmiség közéleti felelőssége *van akkora témakör és van olyan fontos politikai kérdés, hogy néhány héten át elidőzzünk mellette.* Szeretnénk közreadni olyan írásokat, amelyek más oldalról, az értelmiség *tenniakarásának, felelősségvállalásának, cselekvőkészségének* oldaláról érzékeltetik a közéletiség fogalmát. Várjuk a községek, a tanácsok ilyen irányú tapasztalatait, módszereit: hol, hogyan, milyen formában dolgozik együtt a tanács a helyi értelmiséggel? Hogyan lehet *feloldani* az őriszentpéterihez hasonló befelé fordulást? És nem utolsósorban: hogyan boldogul egy lakóhelyi közösség — együtt?

Forró Péter

„Nagyjelenet" Békéscsabán

Írta és (be)rendezte: a tanács

Békéscsabán, a Tanácsköztársaság útján még el sem készült teljesen az a tetszetős építészeti megoldású, 81 garzonlakásos, kilencemeletes lakóház, amit a népnyelv máris „színészpalotának" titulál...

A hivatalosan fiatal értelmiségiek számára épített — szobabérlők házának nevezett —, tömbben *a színháziak 27 garzonlakáshoz jutottak.* Ugyanez másképpen — kifejezőbben —: a 151 tagú színház *ötvennégy* művésze, vezető munkatársa és műszaki dolgozója kerül — nem kevés és nem rövid idejű hányattatás, kényszeralbérleteskedés után —, nyugalmat árasztó, a művészi alkotómunkát előnyösen befolyásoló, meghitt környezetbe.

Színészház

Hogyan született meg a színészház építésének gondolata, hogyan szervezték meg a munkát és osztották el a lakásokat? Erről beszélgettünk *dr. Araczki Jánossal*, a városi tanács elnökével, *Fekete Jánosné* elnökhelyettessel, és *Jurka Lászlóval*, a Jókai Színház igazgatójával, aki egy évvel ezelőtt vette át a társulat irányítását.

— Nem máról holnapra született meg a gondolat — emlékezik vissza a tanácselnök. — Ebben a városban *nagyon sok tehetséges fiatal értelmiségi*, köztük színész munkálkodik. Szeretik Békéscsabát, szorgalommal dolgoznak azért, hogy a hajdan elmaradott, kulturális szempontból egy kicsit félreeső város szellemi arculata egyre markánsabb legyen. Nekünk persze, *alapvető kötelességünk volt és marad a segítésük*, emberi, személyes gondjaik megoldása. A kiegyensúlyozott munkához mindenekelőtt az kell, hogy fedél legyen a fejük felett, elfogadható körülmények között lakhassanak és dolgozhassanak. A megyei vezetés az elmúlt tíz évben sokat tett a súlyos örökség felszámolásáért. Csak néhány példát: *műtermeket adott* fiatal festőművészeknek és szobrászoknak; egyelőre évente háromszor jelenteti meg az *„Új Auróra"* című folyóiratot; művészeti-történelmi *szoborsétányt* alakítottunk ki az Árpád-soron; létrehoztuk a Jókai Színház kebelében működő *gyermekszínházat és klubszínházat;* kétévenként *biennálét rendezünk fiatal alkotóművészek részvételével* — de még sorolhatnám tovább. A törődésünk tehát közügyet és egyéni sikerélményt egyaránt szolgál. Ezért is határoztuk el, hogy lakáshoz juttatjuk a városért legtöbbet fáradozó fiatal értelmiségieket. Eddig is adtunk már — a szűkös keretek ellenére — jó néhány tanácsi rendelkezésű lakást művészeknek, orvosoknak, fiatal műszakiaknak, de mindez kevés volt. A szobabérlők háza *a megyei tanács és a városi tanács költségén épült.*

Három emelet az övék

A szakterület elnökhelyettes gazdája, Fekete Jánosné, mindenekelőtt a művészeti munka, s az életkörülmények oldaláról méltatja a házavatás jelentőségét:

— A Jókai Színház fejlesztése, a művészek, műszakiak boldogulásának segítése minden megyei és városi vezetőnek szívügye nálunk. A hatvanas évek elején még azt sem volt könnyű elérni, hogy a Ságvári utca 30-ban, *egy régi parasztházból szükségszínészházat* alakítsunk ki. Akkor ez is enyhített némileg a színészek lakásgondjain, noha csak *egy közös fürdőszobára* tellett, s inkább menedékhely volt, semmint otthon, családi fészek. Éppen ezért akkoriban nagyon nehéz volt a színházvezetésnek felkészült színészeket, *főként pedig tehetséges fiatalokat csalogatni a városba.* A megyei és a városi tanács egyszer s mindenkorra fel akarta számolni ezt az áldatlan állapotot, s úgy döntött, hogy ebben az új épületben helyet kell adni a színészeknek, s természetesen más értelmiségieknek is. Összegyűjtöttük a pénzt, és megterveztettük a kilencemeletes épületet. Emeletenként kilenc összkomfortos garzon van, *teljes felszereléssel. A berendezésről a megyei tanács gondoskodott.* A színészek a hetedik, a nyolcadik és a kilencedik emeletet kapták meg. Ők *önkormányzattal*, saját házirenddel irányítják életüket. Egy a fontos: jó közérzettel, örömmel dolgozzanak, alkossanak Békéscsabán és a megyében. *Csak ezt várjuk tőlük...*

Avatás és egy hír

Érthető, hogy Jurka László, a színház Jászai-díjas igazgatója is boldog ember. Ilyen fordulatra aligha számított, a napokban pedig már *lakásszentelőre* hivatalos. Most az lesz az igazi „nagyjelenet Békéscsabán".

S mindehhez egy távirati rövidségű hír: *az új évadra 19 fiatal színész szerződött a Jókai Színházhoz.*

Pallag Róbert

Épült a terület lakosságának összefogásával. 1978.

Márványtábla

A Rózsadomb egyik legszebb részén, a II. kerületi *Törökvész úton* két szomszédos, külsőre iker épületen — a bölcsődén és az óvodán — is hirdeti ezt egy-egy, *aranyozott betűs márványtábla.*

Vajon, mi van e felirat mögött? Érzékelhetően: vidám nyüzsgés, keveredő hangok a gőgicséléstől a szépen csengő énekig — hiszen a *szeptember 4-i megnyitás óta* folyamatosan lezajlott a „honfoglalás", benépesedtek a minden korosztálynak megfelelő játékokat kínáló, a legkorszerűbb pedagógiai elvek, egészségügyi előírások szerint tervezett és berendezett helyiségek. És átvitt értelemben?

— Amint a szöveg is utal rá: *rengeteg áldozatkészség* — mondja *Kelly Lajosné*, a II. kerületi Tanács elnökhelyettese. — Tudvalevő, hogy ahol telepszerű lakásépítkezés folyik, ott előbb vagy utóbb, de megvalósulnak a központilag előírt járulékos beruházások, az átadott lakásokhoz kerül bölcsődei, óvodai hely is. Kerületünkben ilyen *összefüggő lakótelepek nem épülnek*, viszont tömegesen költöznek be az OTP-öröklakásokba, társasházakba és egyéb, magánerőből épült otthonokba. A gyermekintézményeket ebben a kerületben csakis a tanácstól várhatja a lakosság.

Már az előző tervidőszakban is nyomasztó volt ez a gond. Épült ugyan bölcsőde a Pasaréti úton, és iskolaépületek átalakításával új óvodai helyeket is teremtettek, de mindez túl kevésnek bizonyult az igényekhez képest. A tanács *egymaga nem birkózhatott meg* a feladattal. A Szemlőhegy utcai óvoda építésekor kapott első ízben segítséget, méghozzá *kerületen kívüli szervektől:* a terveket a MÁV Tervező Intézet kollektívája készítette társadalmi munkában, kivitelezéséből pedig tetemes részt vállalt a Metró Közlekedési Építő Vállalat.

— Ez bátorított fel bennünket arra — emlékezik vissza az elnökhelyettes —, hogy felszabadulásunk 30. évfordulójára készülődve a pártbizottsággal és a népfronttal közösen *a kerületi üzemekhez, intézményekhez és magához a lakossághoz forduljunk:* segítsék a Törökvész úti

bölcsőde és óvoda megépülését. Akkor ugyanis már tudtuk, hogy azon a környéken éppen 1977/78-ra készül el a lakások zöme. S a felhívás eredménye *minden várakozásunkat felülmúlta.* A 30 millió forintos építési költségnek csaknem egy negyedét — *hétmillió forintot!* — a vállalatok és a lakosság hozzájárulása fedezte; egymást követték *a nagy összegű befizetések a külön csekkszámlára.* Mindegyiket természetesen azonnal köszönő levéllel nyugtáztuk. Az intézmény tervezését — kollektívájával együtt — *Rimanóczy Jenő* Ybl-díjas vállalta, aki akkor az IPARTERV irodavezető főmérnöke volt, *és kerületünkben lakott*, s aki ma az Általános Épülettervező Vállalat műszaki igazgatója. A társadalmi munkában készült kiviteli tervdokumentáció értékét *egymillió forintra* becsülhetjük. A beruházás lebonyolításáról — ugyancsak társadalmi felajánlásként — a kerületben székelő Egészségügyi Beruházó Vállalat gondoskodott, élén *dr. Kurucz József* igazgatóval és *Spiró Éva* műszaki igazgatóval. A 21. sz. Állami Építőipari Vállalat vezetői kollektívájának és dolgozóinak köszönhető, hogy az intézmény *határidőre elkészült* és átadásra kerülhetett.

Az új létesítményére méltán lehet büszke a főváros II. kerülete. Udvaraival együtt összesen mintegy 6500 négyzetmétert foglal el. *A 120 óvodást* négy tágas foglalkoztató várja, a hozzá járó külön elő- és mellékhelyiségekkel, valamint egy korszerűen felszerelt tornaterem. A 60 bölcsődést hat, teraszos szoba fogadja.

— Az avatás feletti öröm közepette sem feledhetjük: *sok még a tennivalónk* — jegyzi meg végül Kelly Lajosné. — A beköltözés olyan ütemű, hogy *az új intézmény is csak kis mértékben enyhíti* a helyhiányt. Ráadásul az idén a tavalyinál kevesebb gyereket vehetünk fel óvodába, bölcsődébe.

Súlyos szavak, mégsem kilátástalanok. Átcsillan rajtuk a bizalom: éppen a *Törökvész úti példa nyomán* a tanács a jövőben is bizonyára számíthat a közösség erejére.

G. Szabó László

Iráni gazdaság

Okos fékezés

Az olajárak robbanásának egyik haszonélvezője Irán volt, amely az elmúlt esztendők során igen nagy gazdasági növekedésről adhatott számot. A bruttó társadalmi termék 1974-ben 33,9, egy évvel később 41,6 százalékkal növekedett, tavaly pedig — nem kis meglepetésre — a növekedés mindössze 2,8 százalék volt. Ez a nagyarányú csökkenés azzal magyarázható, hogy az 1975 óta eltelt időszakban mind az iráni, mind pedig a világgazdaságban *lényeges változások történtek.*

Iránból származik napjainkban a világ kőolajtermelésének 10 százaléka. Mintegy 67 milliárd barrelre (1 barrel 159 literrel egyenlő) tehető az ország ismert kőolajkincse. A jelenlegi kitermelési ütem fenntartása mellett ez a mennyiség *25—30 évre elegendő.* A következő évszázad elejére várható tehát a készletek *kimerülése.* Jól jellemzi az olaj szerepét a gazdasági életben, hogy az exportbevételek több mint 95 százaléka származik a „fekete arany" kiviteléből. Ez a hatalmas részarány egyben rávilágít az *olajmonokultúrára* is, vagyis az egész gazdaságszerkezet elmaradottságára, fejletlenségére.

Bevételcsökkenés

A fejlett tőkés országokban bevezetett energiatakarékossági intézkedések hatására megcsappant olajkereslet oda vezetett, hogy fokozatosan *csökkenni kezdett* az ország olajexportja. Az olajdollárok beáramlása *lassult.* A bevételcsökkenésben persze, jelentős szerepet játszik a dollár *gyengélkedése* is.

Rohamos ütemben emelkedett viszont az elmúlt öt évben Irán importja, hiszen a mesés bevételek lehetővé tették a nagyvonalú költekezést. Míg az olajkivitelből származó bevételek 1977—78-ban 20,73 milliárd dollárt értek el, jövő márciusra 20,6 milliárdra csökkennek. Ez az összeg reálértékben jelentős *visszaesést* jelent.

A teheráni vezetés idejében felismerte, hogy haladéktalanul hozzá kell látni az ipar megteremtéséhez, a kőolajtól való függőség fokozatos *felszámolásához.* Az ország hatalmas mennyiségű földgázkinccsel rendelkezik, s nem elhanyagolhatóak ásványkészletei sem. A „kőolaj utáni korszakra" való felkészülés jegyében elhatározták, hogy hatékony acél-, réz- és alumíniumipart fejlesztenek ki, s ehhez korszerű gépipar épül majd. Az exportképes, modern iparágak kifejlesztése, létrehozása mellett komoly feladatok várnak a mezőgazdaságra is, mert az elmaradott mezőgazdaság ma nem tudja ellátni a 34 millió lakosú országot.

A célok megvalósítása érdekében Irán szinte *példátlan importkampányba kezdett.* Nagy mennyiségben áramlott az országba a legmodernebb technika, gépek és berendezések formájában. A cél egyértelmű volt: minden rendelkezésre álló eszközt mozgósítani, hogy az ország viszonylag rövid időn belül *kikerüljön* a gazdasági fejletlenség állapotából, s mire elkövetkezik az olajkészletek kimerülése, a fejlett ipar termékei zökkenőmentesen vegyék át az olaj szerepét a kivitelben.

Továbbra is jó piac

Csakhogy időközben Teheránnak *be kellett látnia, hogy a feszített ütemű iparosítást számos tényező akadályozza.* A lakosságnak több mint a fele írástudatlan, jelentős fogyatékosságok tapasztalhatók az energiaellátásban, nem tudják fedezni a szakképzett munkaerő iránti keresletet, az infrastruktúra pedig igen fejletlen. Mindezek a gondok *nem küzdhetők* le egyik napról a másikra, s az import nem képes meggyorsítani az analfabétizmus felszámolását, a szakemberek tömegének képzését.

Az egészen felfűtött iráni gazdaságra olyan nyomás nehezedett, hogy azonnal meg kellett kezdeni a sebesség *visszakapcsolását.*

A nagy fejlesztési feladatok megvalósítása természetesen nem került le a napirendről, csak lassabban, körültekintőbben történik majd meg a tervezett átalakulás. Irán továbbra is a *világ egyik legnagyobb lehetőségeit kínáló piaca marad a korszerű, jó minőségű árucikkek számára.* Továbbra is szívesen látják a szocialista országok e követelményeknek megfelelő áruit, s a jövőben is be kívánják vonni ezeket az államokat a gazdaságfejlesztésbe, az infrastruktúra kiépítésébe.

Az olajbevételek visszaesése és a fejlesztési ütem *lassítása* jól tükröződik a gazdaság legfontosabb mutatóiban. *Központilag fékezik* a nagyarányú új beruházások megkezdését, s az erőforrásokat a már megkezdettek befejezésére összpontosítják. Fokozatosan *növelik az adókat is.* Az idei költségvetésből a gazdaság 40, a hadügy 23 (!), a szociális ügyek pedig 21 százalékkal részesednek. A gazdaságon belül a legnagyobb kiutalásokat a költségvetésből az elektromos energetika, a szállítás és a hírközlés, valamint az olajszektor kapja. Számítások szerint a költségvetés deficitje eléri majd *a kétmilliárd dollárt.* A mostani pénzügyi évben Irán 4,4 milliárd dollár *külföldi kölcsönt vesz fel!*

A megfelelő ütem

A kölcsönök felvétele új jelenség az iráni gazdaságpolitikában, de a kölcsönzőknek nincs okuk az aggodalomra: az ország valutatartalékainak összege meghaladja a 11 milliárd dollárt. Az iparosításnak továbbra is *az olajjövedelmek maradnak* a legfőbb pénzügyi hajtóerői. A ziráni központi bank azt reméli, hogy a gazdaságnak a következő öt évben sikerül majd „beállnia" évi 6—8 százalékos gazdasági növekedésre, hiszen ez a fejlődési ütem felel meg leginkább a jelenlegi fejlettségi szintnek.

Gonda György
— Szentgáli Péter

Aláírták a jegyzőkönyvet

Magyar—iráni gazdasági megállapodás

A magyar—iráni gazdasági együttműködési vegyes bizottság 6. ülése befejezéseként Teheránban *aláírták* a két ország közötti kereskedelmi-gazdasági jegyzőkönyvet, amely előirányozza, hogy a következő évben a két ország közötti árucsere-forgalom értékét *216 millió dollárra emelik.* Irán magyarországi exportjának 35 százalékát a nyersolaj, további 35 százalékát a hagyományos exporttermékek, 30 százalékát pedig az ipari termékek adják. Magyarország Irán felé irányuló exporttermékeinek több mint 70 százalékát az acélgyártmányok, gépek és felszerelések alkotják.

A magyar delegációt *Faluvégi Lajos* pénzügyminiszter, a vegyes bizottság elnöke vezette.

Az ergonómia haszna

Amikor a munkás dönt a bérről, a prémiumról – Háttérelemzés

Nemrég fejeződött be Budapesten a KGST-tagországok ergonómiai konferenciája. A tanácskozás-sorozat ismét felhívta a figyelmet e sajátos tudomány alkalmazásának szerepére a munka humanizálásában, s hatékony-szervezett munkában. De mit is jelent az ergonómia a gyakorlatban? — A mindennapok eredményeit-gondjait villantja fel riportunk.

„Négy kedves nő, akik egyaránt értenek a dolgozók, a vezetők nyelvén..." — így fogalmazta meg a kénsavgyár egyik munkása a Budapesti Vegyiművekben működő szociálpszichológiai csoport munkáját. Véleményével nincs egyedül; ritkán találni olyan iparvállalatnál dolgozó szociológusokat-pszichológusokat, akik ennyire benne élnek a gyári közegben.

Képességvizsgálat

— Rendszeresen vizsgáljuk a vállalat műszaki apparátusát, középvezetését és az alkalmazottakat — elsősorban a vezető utánpótlás-kiválasztás objektívabbá tétele érdekében — mondják *Urbánné, Frendl Ildikó* és *Szász Gabriella* pszichológusok. Különféle tesztekkel, személyes beszélgetésekkel megkíséreljük „bemérni" képességeiket, szándékaikat. Tapasztalatainkat először a megkérdezettekkel közöljük, talán ennek is köszönhető, hogy az emberek bíznak bennünk, s nagyon ritka, hogy valaki elzárkózna a beszélgetéstől. Mivel egy-egy ilyen vizsgálatnál számos személyes gond is napvilágra kerül, ezeket nem adjuk tovább, csupán arról tájékoztatjuk a vállalat vezérkarát: az illető alkalmas-e vagy sem a kiválasztott vezetői munkakörre?! Egy-egy beosztásra több jelölt van, mi tulajdonképpen *rangsorolunk,* és ennek figyelembevételével dönthetnek az illetékesek. Hasonló módszerrel adtunk eddig javaslatot a továbbtanulókról is. Most azt vizsgáljuk: a kiválasztottak megfeleltek-e a követelményeknek?

Dr. Zádor György igazgatóhelyettes:

— A döntéselőkészítésben hasznos a szociálpszichológiai csoport munkája. Hiszen a vállalat felső vezetésének nincs arra módja, hogy rendszeresen mindenkivel elbeszélgessen, de a kollektíva közérzetének, vágyainak, törekvéseinek szinte napra kész ismeretére szükség van. Sokat segített a csoport a fluktuáció okainak vizsgálásával. Kiderült: nem biztos, hogy a munkakörülmények vagy a fizetés miatt távoznak tőlünk az emberek, a kiváltó ok lehet személyes feszültség, vagy egy-egy rossz vezető ténykedése is.

Ebben a gyárban ugyanis az a vezetők véleménye: az üzemi demokráciát *nem elég hangoztatni — gyakorolni kell!* Ezért 1974-től — először csak kísérletként — néhány üzemrészben bevezették az úgynevezett „demokratikus jutalom- és bérelosztás" rendszerét, amelynek kialakításában és megvalósításában egyaránt nagy részt vállalt magára az ergonómiai csoport. A módszer lényege: egy-egy munkacsoport tagjai *maguk döntenek a béremelés mértékéről, s adott keretből a prémium elosztásáról.*

— Örvendetesen meglepett, hogy a munkások *a végzett munkát* értékelték, a rokonszenvi kapcsolatok, a klikkek szerepe *eltörpült,* és a peremhelyzetű dolgozók sem kerültek hátrányba — magyarázza Szász Gabriella. — Eleinte féltünk az „egyenlősditől" — de végül is győzött a munkások *igazságérzete,* és *differenciáltan* osztották fel a kereteket. Gondot inkább az okoz, hogy az alacsony keretösszeg önmagában *nem alkalmas a teljesítménykülönbségek* érzékeltetésére. Ezért is javasoltuk, hogy 300 forint legyen *az alsó* határ, 50 forintokat *ne osztogassanak* — inkább semmit se adjanak. Minden évben megszavaztatják a kollektívát: a vezetők döntsenek, vagy magukra vállalják ennek a feladatnak a jó és rossz oldalát is?! Ma már a vállalat részlegeinél ötven százalékban a dolgozók osztják el a jutalmat, a prémiumot. Érdekességként említem, hogy sokan javasolták: *terjesszék ki* ezt a módszert az üdülési beutalók, lakásépítési kölcsönök elosztására is...

Mindez csak adalék a BVM ergonómiai munkájának érzékeltetéséhez. Egyetlen „adósságuk" van: *nincs kellő kapcsolatuk a műszakiakkal!* Okát így magyarázta az egyik pszichológus: amíg a munkások fulladoznak a gázoktól, nem a „lelkükkel" kell törődnünk... De a gyár 100 éves, a technológia zárt rendszerű, nehéz „belenyúlni" — műszaki szakembernek is... Ehhez annyit tesz hozzá az igazgatóhelyettes:

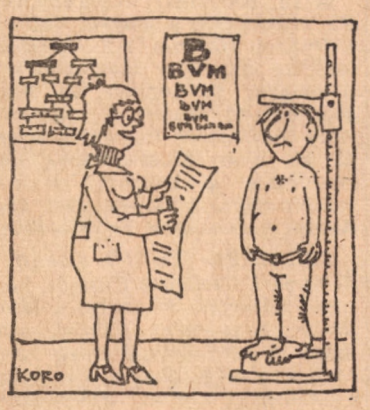

— Minden új fejlesztésnél figyelembe vesszük az ergonómiai, emberi szempontokat — de a jelenlegi helyzetben erre *nincs mód,* nem a szándék, hanem *a lehetőségek hiányában.*

A Taurusnál jól megy

Annál szorosabb az együttműködés a Taurusban a műszakiak és az ergonómiai szakemberek között. *Dr. Schenker László* laboratóriumvezető az abroncsgyár példáján mutatja be munkájuk eredményét. Az egyik veszélyes üzemrészben a színdinamika újabb alkalmazását csodálhattam meg. Sárga-fekete színben pompáznak a gépek, a forgó-lengő részek pirosak. Mutattak az ergonómiai szakemberek javaslatai alapján tervezett targoncát is — ma már zömében ezek „közlekednek" a gyárban. Láttam a vulkanizáló üzem „kézre illő" emelőszerkezetét — ugyancsak ergonómiai szempontok alapján készült. (Az új nyíregyházi gyárban pedig a tervező-fejlesztők a gyár munkásainak *antropológiai méreteire is kíváncsiak voltak;* felhasználásukkal kényelmesebbé válik a munka.)

Talán a legátütőbb sikert a keverőüzem rekonstrukciójánál érték el: a korszerűsítéshez számos ötlettel járultak hozzá a pszichológusok. E gépeket, berendezéseket, emelőket a Taurus gépgyára *maga készíti* — ez az egyik eredője a hatékony kooperációnak. Érdemes megjegyezni, hogy a rekonstrukció után különféle műszeres vizsgálatokkal mérték az ott dolgozók *„energiaforgalmát"*, s megállapították, hogy a korábban a legnehezebb kategóriába sorolt fizikai munka ma már csak *közepes* megterhelést jelent.

Kurucz András, az acélradiálüzem vezetője mondja: — Ma már minden műszakinak tudomásul kell vennie, hogy a legfőbb termelőerő, az ember „karbantartása" legalább annyira lényeges, mint a gépeké. Ezért kezdettől fogva igen szoros kapcsolatban állunk az ergonómusokkal. Például ebben a gyáregységben valósult meg először, hogy a munkára jelentkező dolgozókat a laboratórium is megvizsgálja. Arról kérünk véleményt: milyen az új belépő *intelligenciája,* munkakészsége, koncentráló képessége, kitartása stb.? Így, ha egy fiatalemberről kiderül, hogy jóeszű, de nem bírja a monoton munkát, nem osztom be ilyen munkakörbe. Az együttműködés hatására nálunk a legkisebb a munkaerő-vándorlás.

De a Taurus vállalati fluktuációja mégis magas. Hiába jobb az ipari átlagnál a fizetés, a zömében betanított munkára vállalkozó, vidékről, a mezőgazdaságból jövő fiatal — könnyen *elcsábítható.* Hiszen a munka, az ergonómiai könnyítések ellenére, nehéz, és a vezetők mindenkitől szervezett-fegyelmezett munkát követelnek meg.

— Ezért nem „hiszek" a fluktuációs vizsgálatunk hatásában! — mondja *Scheuring Imre,* a biztonságtechnikai és ergonómiai főosztály vezetője. — Ahhoz, hogy eredményt is elérjünk — a gazdasági környezetnek kellene változnia!

Kritika

Persze, a „szociális háttér" feltérképezése még így is sokat segíthet. Erre az újszerű lépésre szánta most rá magát *Rádai Mihályné* szociológus: az életmód, az életutak, célok vizsgálatával következtethetnek például a gyárhoz való kötődés mértékére is.

Felkerestem *Hargitai Gábor* pszichológust, a Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság szakosztálytitkárát. — Jellemző-e a hazai vállalatok ergonómiai gyakorlatára a két kitűnően működő pszichológus-szociológus csoport tevékenysége?! — kérdeztem.

— Sajnos — *nem.* A Taurusban és a BVM-ben — bár eltérő jellegű ergonómiai munka folyik — eredményességüknek azonos oka van: a gazdasági-műszaki vezetés felismerte az ergonómia hasznát, valamint: maga az üzemi terep szervezett! Az ergonómia alkalmazása ugyanis hasonlatos a számítógépekével: mivel rávilágít a hibákra, *kimutatja a rossz döntést, a szervezetlenséget — sokan ma még tartózkodnak igénybevételétől...*

— Éppen „kritikai" fellépése miatt sok konfliktus adódik az ergonómus és műszaki-gazdasági vezetés között. Gyakoribb a vita a műszaki-technológiai kérdésekről, a beleszólási jogról. Tipikus eset az is, amikor a tehetségkutatásnál vagy a vezetőkiválasztásnál a státusban levő vezető a saját pozícióit véli bizonytalannak, s így nem is veszi figyelembe a javaslatokat...

— *A vállalatoknál dolgozó ergonómiai szakemberek reális panasza: nincs szakképzés, sem fórum, sem koordináció. Például a módszereket is mindenkinek magának kell „kitalálnia"!*

— A Budapesti Műszaki Egyetemen jövőre *megkezdik* az ergonómiai ismeretek önálló oktatását. De szervezett formában az ergonómiával csupán társadalmi szervezet, az MTESZ foglalkozik, kereteit pedig az MTA egyik albizottsága most formálja — ám döntési mód és hatáskör híján korlátozottak a lehetőségek.

Nyilvánvaló, hogy egy tárcák fölött álló ergonómiai szervezet létrehozása gazdasági, szervezeti és személyi akadályokba ütközne. De egy-egy tárcán belül, például a szervező intézethez kapcsolva, kialakítható a közös kutatással, fejlesztéssel, műszerparkkal is rendelkező, ergonómiai bizottság, amely a szakmai koordinációt és érdekvédelmet is *elláthatja.* Ilyen törekvések láthatók a kohó- és gépiparban. Tapasztalataik másutt is *alkalmazhatóak* lennének!

BOSSÁNYI KATALIN

Ülésezett a Szövetkezeti Tanács elnöksége

Az Országos Szövetkezeti Tanács elnöksége szerdai ülésén *Szabó István* soros elnök vezetésével beszámoló hangzott el a szövetkezetek nemzetközi szövetsége elmúlt hónapban Koppenhágában lezajlott központi bizottsági ülésének tapasztalatairól. Az elnökség tagjaként most első ízben vett részt a tanácskozáson *Szlamenicky István*, a SZÖVOSZ elnöke, aki az OSZT alapszabályainak megfelelően, a továbbiakban az Országos Szövetkezeti Tanács alelnökeként is tevékenykedik. Az elnökség egyidejűleg megköszönte a nyugállományba vonult *Molnár Frigyesnek*, a SZÖVOSZ korábbi elnökének az OSZT elnökségében 11 éven át kifejtett eredményes munkáját.

Beruházási hitel a Csőgyárnak

Csepelen szerdán *1,4 milliárd forint értékű hitel szerződést írtak alá* a Csepel Művek és az Állami Fejlesztési Bank képviselői. A szerződés alapján a Csepel Művek Csőgyárában olyan termelési szinttartó beruházást valósítanak meg, amely lehetővé teszi, hogy az *új csőgyári nagyberuházás megindulásáig* megfelelő módon *elégítsék ki varratmentes acélcsövekből a népgazdaság igényeit*, teljesítsék az államközi megállapodásokat, s import helyett hazai forrásból fedezzék az ország olajbányászati csőigényét is. A hitel három forrásból, *költségvetési juttatásból*, a Csepel Művek *fejlesztési alapjából* és *kétharmad részben állami kölcsönből* tevődik össze. A hitel alapján 1981. szeptember 20-ig fejezik be a beruházást, s a Csepel Műveknek 1990. végéig kell visszatérítenie az állami kölcsönt.

A tejtermelés rekordjai

A mezőgazdaság állami nagyüzemeiben tovább növekszik a tejtermelés — erről tanúskodnak az első háromnegyed év eredményei. Az állami gazdaságok tavaly is mintegy 10 százalékkal több tejet adtak, mint 1976-ban. Az állami tehenészetek az idén több mint 8 százalékkal; a tavalyi fejlesztési ütemet erősen megközelítő mértékben fokozzák az egy tehénre jutó tejtermelést.

Az országban 95 állami gazdasági tehenészet működik, a telepeken 96 ezer állatot tartanak. Az egy tehénre jutó tejtermelés háromnegyed év alatt meghaladta a 3300 litert. Ha a tejtermelés az év végéig nem esik vissza, akkor az év végéig várhatóan elérik a 4400 literes teljesítményt, ami a legmagasabb színvonalat jelenti a hazai nagyüzemi mezőgazdaság történetében.

A vetőmagvizsgálás centenáriuma

Deininger Imre professzor kezdeményezésére 1878-ban hozták létre hazánkban az első *vetőmagvizsgáló és növényélettani állomást* Magyaróváron. A magyar vetőmagvizsgálat százéves évfordulójáról ünnepi ülésen emlékeztek meg szerdán a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári karán.

A jubileumi tanácskozás után az ősi vár udvarában leleplezték a hazai vetőmagvizsgálat úttörőjét, Deininger Imréről készült domborművet.

Napos, száraz idő

Várható időjárás ma estig: folytatódik az enyhe idő. Túlnyomóan napos, száraz idő várható. A szél mérsékelt marad. A legmagasabb nappali hőmérséklet 18—23 fok között lesz.

Magyar Kulturális Központ Prágában

Prágában szerdán felavatták és megnyitották az új Magyar Kulturális Központot. A csehszlovák főváros szívében, a Vencel térrel szomszédos Rytirská utcában levő új székházban a Magyar Kulturális Központ már a két ország tavalyi kormányközi megállapodása alapján létrehozott kulturális intézetként folytatja és fejleszti tovább a magyar kulturális programok rendezését, a Prágai Magyar Kultúra nevet viselő üzlet pedig az intézet kereskedelmi részlegeként marad meg mai helyén, a belvárosi Národná úton.

Az új intézmény és székház avatóünnepségén megjelent *Josef Havlin*, a CSKP KB titkára, *Matej Lucan*, a csehszlovák szövetségi kormány elnökhelyettese, *Miroslav Müller*, a CSKP KB osztályvezetője, *Evzen Erban*, a Cseh Nemzeti Tanács elnöke, *Milan Klusák*, a cseh kormány kulturális minisztere, valamint a csehszlovák politikai és kulturális élet sok más ismert személyisége. Ott volt továbbá az ez alkalomból Prágába érkezett magyar kulturális küldöttség is, amelyet *Molnár Ferenc*, a Kulturális Minisztérium államtitkára vezet.

Bjelik Györgynek, a kulturális intézet igazgatójának megnyitó szavai után *Barity Miklós* prágai magyar nagykövet köszönetet mondott a csehszlovák illetékeseknek az új központ létrehozásához nyújtott tevékeny segítségért, majd Molnár Ferenc államtitkár mondott avatóbeszédet.

Ezután Milan Klusák miniszter méltatta a két ország együttműködését.

A megnyitóünnepség második felében élvonalbeli magyar művészek hangversenyt adtak a megjelentek tiszteletére.

A magyar kulturális küldöttség szerdán délután a Valdstejn-palotában felkereste *Milan Klusák* cseh kulturális minisztert. Megbeszélést tartottak az új központ és a csehszlovák kulturális intézmények együttműködésének lehetőségeiről és a két ország közötti kulturális kapcsolatok további elmélyítéséről.

Este Milan Klusák fogadást adott a magyar vendégek tiszteletére. Ezen részt vett *Zdenek Trhlik* csehszlovák külügyminiszter-helyettes is.

A 15. BAGDADI NEMZETKÖZI VÁSÁRON, a magyar nap alkalmából Hasszan Ali belkereskedelmi miniszter látogatást tett a magyar pavilonban és nagy elismeréssel beszélt a reprezentatív kiállításról. Reményét fejezte ki, hogy Magyarország idei részvétele a bagdadi vásáron hozzájárul az iraki—magyar gazdasági kapcsolatok fejlődéséhez.

SZÍNHÁZI STÚDIÓ alakult a debreceni Csokonai Színház közreműködésével, a középiskolások illetve huszonéves fiatalok számára. A kezdeményezésnek nemcsak az a célja, hogy megalapozza a színészet iránti érdeklődést, hanem támogatni kívánja az amatőr színjátszó mozgalmat is.

TÜZET OKOZOTT egy ittas nemzeti gárdista kedden egy bisztróban, Caracas külvárosában. Az épület teljesen leégett. A lángok elfojtása után a mentőalakulatok 22 holttestet találtak a romok alatt.

AZ FKP FELHÍVÁSÁRA a költségvetési vitával egy időben több ezer ember tüntetett szerda délután a francia nemzetgyűlés épülete előtt Párizsban. A tüntetők tiltakoztak a munkanélküliség növekedése ellen, s erélyes intézkedéseket sürgettek a foglalkoztatottság növelésére.

RÁNKI DEZSŐ adott zongoraestet tegnap Szegeden, a Tiszaszálló koncerttermében. A koncerten Beethoven és Stravinsky műveit adta elő.

A NINA TÁJFUN két napig tombolt a Fülöp-szigetek partjainál, és több mint 20 ezer embert kényszerített otthona elhagyására, s tetemes anyagi károkat okozott. A viharban eltűnt egy 12 személyt szállító magánrepülőgép. A meteorológusok jelentése szerint a Csendes-óceán fölött újabb — az idén már a huszadik —, tájfun van kibontakozóban.

PRÉSELT SZENNYVÍZ. Táblákba préselve távolítják el a szennyvízcsatornákban összegyülemlő üledék egy részét Hódmezővásárhelyen, ahol megkezdte próbaüzemelését a város víztisztító műve. A szikkasztott és vegyileg kezelt, fertőtlenített iszapos anyagot az erdők és legelők talajjavítására használják fel.

KÉT MAGYAR DOKUMENTUMFILMET mutatnak be Mannheimben a híradó- és dokumentumfilmek szombatig tartó fesztiválján. Az információs program keretében vetítik Fehér Tamás Ide, oda című dokumentumfilmjét, míg a versenyfilmek kategóriájában Moldován Domokos A halottlátó című alkotása képviseli a magyar filmgyártást.

A RESICAI SEMENICUL 40 személyes zene-, tánc- és énekegyüttes a Magyarországi Románok Demokratikus Szövetségének meghívására tegnap magyarországi vendégszereplésre érkezett.

A SZOVJETUNIÓ HORDOZÓRAKÉTÁKAT bocsát fel 1978. október 13. és október 31. között a Csendes-óceán térségében. Az érintett körzet központja az északi szélesség 34 fok 01 perc, és a nyugati hosszúság 176 fok, 53 perc metszéspontjában van.

KOLERAJÁRVÁNY. Több százan estek áldozatul a kelet-zairei kolerajárványnak. Az áldozatok számáról nem közöltek hivatalos adatot, de becslések szerint 500—1000 ember halt meg kolerában.

A MAGYAR PEN CLUBOT Boldizsár Iván, Kéry László és Örkény István képviseli az október 12-én és 13-án Barcelonában megrendezésre kerülő nemzetközi PEN Klub konferencián és a végrehajtó bizottsági ülésen.

SZERENCSÉS BALESET. A Pan American légitársaság egyik Boeing—747-es utasszállító gépe, fedélzetén 252 utassal, éppen felszállt Osaka repülőteréről Honolulu irányába, amikor az egyik hajtómű burka levált, és egy háztetőre zuhant. A sérült gép pilótája azonnal kényszerleszállást hajtott végre. Sem a gépen, sem a megrongálódott házban nem sérült meg senki.

DIVAT ÉS DOKUMENTÁCIÓ címmel divattörténeti kiállítás nyílt tegnap Budapesten a Magyar Divat Intézet bemutató termében. Négyszáz reprodukció, könyv és folyóirat érzékelteti azt a fejlődést, amely az elmúlt korok divatjától napjainkig végbement.

ÓSLÉNYLELETEK. Nyolc-tízmillió évvel ezelőtt élt masztodonok és mindeddig ismeretlen fajtájú vadlovak csontjaira bukkantak a görögországi Nea Triglia közelében.

A PÉCSI NEMZETI SZÍNHÁZ együttesének szerdai társulati ülésén Nógrádi Róbert igazgató bejelentette: példás összefogás eredményeként befejezéséhez közeledik a nagyszínház tetőszerkezetének felújítása, így november 24-én sor kerülhet a kapunyitásra.

A MAHART értesíti az utazóközönséget hogy október 16-ától kikapcsolja Tahitótfalu, Kisoroszi, Dunabogdány hajóállomásokat a személyforgalomból.

A LJUBLJANAI TELEVÍZIÓ megkezdte rendszeres magyar nyelvű adásainak sugárzását. Jelenleg naponta magyar nyelvű híradót, s hetente egyszer — szerda délutánonként — a szlovéniai magyarság életének időszerű kérdéseivel foglalkozó műsort közvetít. Később a magyar nyelvű programot fokozatosan bővítik.

BÁNYÁSZNAPOKAT rendeznek október 16-tól 21-ig Budapesten, a II. kerületben. A művelődési házban Tatabánya múltját, jelenét és jövőjét bemutató kiállítás nyílik, találkozókat szerveznek a kerületi és a bányász szocialista brigádoknak.

A „BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS" folyóirat küldöttsége látogatást tett Vietnamban. A delegáció a vietnami párt elméleti folyóirata a Tap Chi Cong San meghívásának tett eleget.

ÖREGEK HETE lesz október 16-tól 21-ig a fővárosban. A népfront körzeti bizottságai, valamint társadalmi szervezetek látják vendégül a szociális otthonok lakóit, az egyedül élő öregeknek műsoros esteket, teadélutánokat szerveznek.

HENGERÉSZ KONFERENCIA kezdődött tegnap Egerben, a Technika Házában. A tanácskozáson a százötven magyar résztvevő mellett hat európai országból harminc külföldi vendég van jelen.

BOA, KOCKÁS PITHON, KIRÁLYPITHON és még négyfajta óriáskígyófaj, növendék krokodilusok, sarkantyús óriásteknősök láthatók a Fővárosi Állatkert vasárnap megnyíló Terráriumában.

HAMVAS RÉTI HÉJÁKAT fedeztek fel a hansági természetvédelmi területen. Ebből a kivezsettnek hitt madárfajtából két pár rakott fészket s költött fiókákat az idén egy csendes területen. Újból megtelepedett a környéken a réti tücsökmadár is.

HÁROMEZER KECSEGEIVADÉKOT telepítettek a Dráva egyik mellékágába a baranyai horgászok. A most négy centiméteres halak négy év múlva válnak „horogéretté".

A BIZALOM című új magyar film műtermi forgatását tegnap kezdték el. Szabó István legújabb, 1944-ben játszódó filmjének cselekménye az ellenállási mozgalom két résztvevőjének kapcsolatát kíséri nyomon.

BARLANGFESTMÉNYEKET fedeztek fel egy spanyolországi kisváros, Jimena de La Frontera közelében. A festmények emberi alakokat és bárkákat ábrázolnak.

LEV TOLSZTOJ születésének 150. évfordulóján Párizsban tudományos előadásokkal, képzőművészeti kiállítással és az író műveiből készült filmek vetítésével ünnepelték meg a jubileumot. Emléktábla került annak a háznak a falára is, amelyben a nagy orosz író 1875-ben megszállt.

AUTOMATA TÁVHÍVÓ TELEFONKÖZPONTOT helyeztek üzembe tegnap a dél-csehországi Ceské Budejovicében. A 260 millió koronás beruházáshoz a berendezések egy részét a BHG Híradástechnikai Vállalat szállította, és a gyár szakemberei közreműködtek a szerelési munkákban is.

HIÁNYSZAKMÁKAT bemutató kiállítás nyílt meg tegnap Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetem udvarán, a Hajdú-Bihar megyei pályaválasztási hetek keretében.

A BALATONI FAHÁZAK iránt megélénkült az érdeklődés. A külföldi törzsvendégek máris elküldték a jövő nyárra szóló helyrendeléseiket az idegenforgalmi és vendéglátó vállalatokhoz. A növekvő érdeklődés miatt a tihanyi kempingben a Hungarhotels luxuskivitelű faháztelepet létesít.

HALÁLOZÁS

SZILÁGYI ISTVÁNNÉ SZ. FÜLÖP ANNA, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1943 óta volt tagja a pártnak, 75 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása október 18-án, délután 3 órakor lesz a Farkasréti temetőben — közli az MSZMP XI. kerületi bizottsága.

SZAKÁCSI SÁNDOR, a Magyar Partizán Szövetség tagja, súlyos betegség következtében életének 58. évében elhunyt. Búcsúztatása október 17-én délután 3 órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemető ravatalozójában — közli a Magyar Partizán Szövetség.

Az űrhajósok átrakodtak

Vlagyimir Kovaljonok és *Alekszandr Ivancsenkov* folytatja repülését a Szaljut 6. űrállomásból a Szojuz 31. személyszállító űrhajóból és a Progressz 4. teherszállító űrhajóból álló űrkomplexumon. Az űrhajósok számos műszert, berendezést, élelmiszert és ivóvízkészleteket szállítottak át az űrállomás fedélzetére, s befejezték az üzemanyaggal való feltöltés előkészületeit.

A két világrekorder szovjet űrhajót egyébként meleghangú táviratban üdvözölte az ENSZ világűrbizottságának elnöke. A távirat hangsúlyozza: *a két űrhajós nem csupán az eddigi rekordot döntötte meg, hanem előkészíti útjával az ember hosszú ideig tartó űrutazását is.*

*

Kedden a Szovjetunióból Föld körüli pályára állították a Kozmosz 1043. jelzésű mesterséges holdat.

Állattenyésztési értekezlet

Az állattenyésztési ágazatot a következő években a megnövekedett lehetőségek célszerű kihasználásával nagyobb arányban kell bevonni a nemzeti jövedelem növelésébe — hangsúlyozták szerdán *Zalaegerszegen azon a tanácskozáson*, amelyen a dunántúli megyék termelőszövetkezeti szövetségeinek munkatársai és a téeszek állattenyésztési főágazatvezetői vettek részt. A megbeszélésen elsősorban a szarvasmarhatenyésztés és -tartás jövőbeli irányaival foglalkoztak.

Pécs

Hármas ikrek

Hármas ikrek születtek szerdán Pécsett, a megyei kórház szülészeti osztályán. A 22 éves *Jankóné Stenge Éva három kislánynak adott életet.* Súlyuk — 1750, 2010 és 1900 gramm. A fiatalasszonynak ez volt az első szülése. Az esemény érdekessége még, hogy az édesanya *munkahelyén szült, ugyanis szülésznő, s ennek az osztálynak a dolgozója.* Ikerterhességét már a 23. héten felfedezték, a Pécsi Orvostudományi Egyetem klinikáján végzett ultrahangos vizsgálat segítségével. Azóta Jankóné a kórházban feküdt, gondos orvosi ellenőrzés vigyázta egészségét.

A bíróság előtt a Boráros téri baleset

A Fővárosi Bíróság csütörtökön kezdi meg a 18 személy halálát okozó április 13-i Boráros téri HÉV-baleset büntetőügyének tárgyalását.

A fővárosi főügyészség *Ladó Sándor László* 21 éves és *Vanyorek Károly* 36 éves HÉV-motorvezetőket a vasúti közlekedés biztonsága elleni, halált és különösen nagy kárt okozó, gondatlanul elkövetett bűncselekménnyel vádolja.

A tárgyalás előreláthatólag több hétig tart, a bíróság számos tanút és szakértőt hallgat meg az ügyben.

Ügetőverseny-eredmények

1. Csipicsóka (1) — Zűrös (3) — Camilla (2). — 20, 17, 19, 21. — Bef.: 116, 115. Hármas bef.: 1063.
2. Ebédjegy (1) — Ervin (8) — Ellenkező (3). — 28, 13, 107, 22. — Bef.: 837, 91.
3. Beatrix (3) — Szolimán (5) — Bea (11). — 26, 19, 97, 228. — Bef.: 255, 312. Hármas bef.: 19 771.
4. Drusilla (1) — Anica (4) — Visk (2). — 38, 22, 21, 82. — Bef.: 201, 252.
5. Cirada (2) — Templar (4) — Annabella (8). — 19, 14, 17, 24. — Bef.: 162, 80, 1735.
6. Célszerű (2) — Diskurzus (7) — Dizőz (5). — 28, 15, 18, 33. — Bef.: 48, 242.
7. Umbria (7) — Ábel (3) — Vacogó (5). — 78, 18, 11, 13. — Bef.: 133, 157.
8. Comcurrent (3) — Demecser (4) — Amazon (7). — 61, 13, 14, 12. — Bef.: 203, 100.

(X) „PRÓBAÉNEKLÉST hirdet a Magyar Rádió és Televízió Énekkara. Korhatár nőknél 30 év, férfiaknál 35 év. Csak biztos kottaolvasási készséggel rendelkezők és képzett hangúak jelentkezését várjuk. Az írásbeli jelentkezéseket október 31-ig kérjük beküldeni, zenei végzettség és énekkari gyakorlat feltüntetésével az alábbi címre: Magyar Rádió Zenei Főosztály, 1800, Budapest. A borítékon kérjük feltüntetni: PRÓBAÉNEKLÉS."

(X) **Jó hír fotósoknak!** ORWOCHROM UT-18 színes diafilm hívása **1 munkanap alatt:** FŐFOTÓ XIII., Szt. István körút 20., OFOTÉRT V., Tanács körút 14. FORTECOLOR II. 24×36-os színes negatív hívása + C/3 nagyítás készítése Agfa-papírra **2 munkanap alatt:** FŐFOTÓ, VI., Népköztársaság útja 47., OFOTÉRT V., Tanács körút 28. CSAK ITT!

(X) Új üdítő ital a szomjazóknak! Már a fővárosban is kapható a BORSODI ALKOHOLMENTES SÖR!

Loméi egyezmény

Kilenc kontra 46

1980-ban jár le a Közös Piac és 46 afrikai, karib-tengeri és csendes-óceáni ország 1975-ben kötött gazdasági megállapodása, Brüsszel már idén megkezdte az új szerződés részleteinek kimunkálását. A jelek szerint a Kilencek *okultak* a korábbi, jelentős nézeteltérések miatt keletkezett huzavonából, s remélik, hogy az *újratárgyalásra* másfél-két esztendő elegendő lesz.

Yaounde, Arusha, Lomé

A Közös Piac megalakulásától kezdve különleges figyelmet fordít a fejlődő országokkal fennálló gazdasági kapcsolatok alakulására. A hatvanas évek elején a tagországok még csak volt gyarmataikat vonták be vonzáskörükbe. Az úgynevezett yaoundei és arushai megállapodások fő célja az volt, hogy a volt gyarmati országok *továbbra is biztosítsák a nyugat-európai gazdasági integráció nyers- és alapanyag*ellátását. A szerződésben részt vevő afrikai államok egyben jelentős kedvezményekben részesítették a közös piaci árukat. „Cserébe" Brüsszel a volt afrikai gyarmatoknak némi vámkedvezményt, műszaki és pénzügyi segítséget nyújtott. Rövid idő alatt világossá vált azonban a fejlődők számára, hogy a megállapodások *nem segítik* gazdasági szerkezetük átalakítását; konzerválják az évszázadok során kialakult hagyományos „munkamegosztást".

A Közös Piac tagállamai — a maguk szempontjából érthető módon — *mindent elkövettek* a változások elkerüléséért, hiszen az akkori állapot teljes egészében megfelelt érdekeiknek: az afrikai országok biztos piacot jelentettek termékeik, valamint a kihelyezésre szánt tőke számára. Időközben azonban lényeges változások következtek be a tőkés világgazdaságban, valamint a fejlődők világpiaci szerepében.

Elkerülhetetlenné vált egy újfajta szerződés kidolgozása, amelyben már nemcsak az afrikai országok képviselték a fejlődő világot. 1975-ben írták alá a loméi megállapodást, amelyhez azóta *újabb nyolc* fejlődő állam csatlakozott. Az új szerződés már tükrözi valamelyest a harmadik világ megnövekedett gazdasági jelentőségét, súlyát.

Korlátozott engedmények

Az 54 fejlődő állam ipari termékei vámmentességet élveznek a Közös Piacon. Mezőgazdasági kivitelük 96 százaléka *vámtétel nélkül* „léphet be" Nyugat-Európába. A korábbi megállapodásokhoz képest számottevő előrehaladást jelent: a megállapodást aláíró fejlődő államok *nem vállaltak* kötelezettséget arra, hogy a közös piaci exportcikkek részére különleges vámkedvezményeket biztosítsanak. A Kilencek termékei eszerint *csak a legnagyobb kedvezményes vámelbánást* élvezik, semmiféle egyéb vámpreferenciában nem részesülnek.

1980-ig a Kilencek mintegy 3,7 milliárd dollár értékű segélyt folyósítanak a loméi egyezményben részt vevő államoknak, s hozzájárulnak iparfejlesztésükhöz is. Támogatják a kis- és középüzemeket, tanulmányokat készítenek az iparfejlesztés és a kereskedelem bővítésének lehetőségeiről, s részt vesznek a szakemberképzésben.

A fejlődők követelésére létrehozták az úgynevezett *„Stabex-alapot"*, amelynek feladata a fejlődő államok legfontosabb exportcikkei árának stabilizálása. Az alap 18 termékre (pálmaolaj, gyapot, szizál, kakaó, földimogyoró stb.), terjed ki, s akkor folyósít támogatást, ha az érintett cikk exportára 7,5 százalékkal *elmarad* az utóbbi négy év átlagától. (A legszegényebb államok már az exportárak 2,5 százalékos esésénél is kérhetnek támogatást.) Az ár- és bevételstabilizáció pénzügyi alap legnagyobb szépséghibája az, hogy összege mindössze 450 millió dollár 5 évre, s ez édeskevés félszáznál több ország exportveszteségeinek pótlására. A világpiaci áringadozások mértéke ugyanis oly nagy, hogy az alap a tényleges veszteségek csak egy elenyésző részének fedezésére elegendő. A fejlett tőkés országok ipari késztermék kivitelének ára ugyanakkor folyamatosan emelkedik, a fejlődő országok ebből származó folyamatos veszteségeit azonban *senki nem fizeti meg.*

Az import állandó áremelkedése, valamint az exportban keletkező veszteségek oda vezettek, hogy a nem olajexportáló fejlődő országok tartozásai ma már *megközelítik az 50 milliárd dollárt.* Közülük jó néhány a loméi megállapodás aláírója. Nemrégiben néhány közös piaci ország úgy döntött, hogy *elengedi* a legszegényebb államok tartozásait, illetve azokat fejlesztési segélylyé „írja át". Ez a moratórium a legszegényebbeknek nyújt ugyan némi lélegzetvételnyi szünetet, alapvető gondjaikat azonban *nem oldhatja meg.*

A loméi megállapodás ugyan jóval több kedvezményben részesíti a fejlődőket, mint a korábbi szerződések, lényeges változás azonban *nem következett* be az 54 ország gazdasági helyzetében és gazdaságszerkezetében.

Hosszú vita előtt

A fejlődő országok számára az egyre súlyosbodó világgazdasági helyzet azt diktálja, hogy 1980-tól *új alapokra helyezzék az együttműködést* a Közös Piaccal. A közelmúltban megkezdődött tárgyalások a loméi szerződés megújításáról hosszú és akadályokkal teli „meneteket" ígérnek. Bár egyes kérdésekben az 54 ország álláspontja is meglehetősen eltérő, abban egyetértenek, hogy a Kilenceknek a jövőben nagyobb részt kell vállalniuk a — nem kis mértékben általuk előidézett — gazdasági gondok megoldásából. Többek között követelik az exportárak hanyatlásából adódó jövedelemkiesés hathatósabb ellensúlyozását, a Stabex-alap gyökeres reformját (újabb árucikkek bevonását és az összeg emelését), a fejlesztési segélyek összegének növelését, az iparfejlesztés meggyorsítását, a fejlett tőkés államok gazdasági protekcionizmusának *felszámolását.*

Gonda György—Szentgáli Péter

Tudósítás az arbitrázsszobából

Árfolyam a képernyőn

Nem szerencsejáték, de szerencse is kell hozzá

A Szabadság téri banképület szobájában normál telexgépek működnek, tévedés azonban azt hinni, hogy segítségükkel szokványos üzeneteket közvetítenek. Szokatlan, *az országban egyedülálló* munka színtere a Magyar Nemzeti Bank első emeleti helyisége: a monoton kattogású gépeken sűrű egymásutánban, naponta több száz pénzügyi információ érkezik a világ minden tájáról. A szoba egyetlen displayrendszere szintén ezt a célt szolgálja — felgyorsítva az információcserét —; a monitor televízió nagyságú képernyője előtt ülő hölgy szemfényvesztő sebességgel hívja az írógép billentyűin a frankfurti központot, s kér híreket a különböző bankoktól, ügynököktől, pénzügyi központoktól.

Bizonyságképpen, hogy milyen szakértelemre van szükség a monitor olvasásához, megkértem kezelőjét — tegyünk egy próbát. A hívásra a márka—dollár árfolyamának aránya jelent meg a képernyőn, s a felvillanó kép az egy órával korábbi — a legutolsó — állást sugározta, számomra képtelen összevisszaságban. A felületet borító számhalmazból a devizaüzletkötő pillanatok alatt leolvasta a kívánt arányt — bankok szerint válogatva. Mindezt ördöngösségnek is hihetném, ha nem tudnám: a szobában pénzügyi szakemberek dolgoznak, olyanok, akik népgazdaságunknak kötnek üzleteket.

A játszma

Ezek az információk azoknak az üzletkötéseknek a segédeszközei, amelyeket az *arbitrázs* szóval illetnek. S habár a kép igencsak emlékeztet a tőzsdére, az illetékes osztályvezető élénken *tiltakozik:*

— *Nem, itt nem folyik tőzsdespekuláció. Inkább úgy mondanám, hogy a devizával igyekszünk célszerűen kereskedni.*

Maradjunk tehát ennél a jelentésnél, s fogadjuk el az arbitrázs szó értelemszerű fordításaként. Ami a bővebb magyarázatot illeti, egyelőre elég annyit tudnunk, hogy a bank ily módon alakítja ki a tőkés külkereskedelemhez szükséges devizapozícióit, gondoskodva arról, hogy a megfelelő deviza *határidőre* rendelkezésre álljon. Ha például Spanyolországból vásárolunk árut, de fizetéskor csak dollárunk van, úgy — végigzongorázva az említett információs forrásokat — attól a banktól és ott veszünk pezetát, ahol azért a legkevesebb dollárt kell fizetni. Vagyis:

— Az arbitrázs arra épül — mondja az osztályvezető —, hogy a pénzpiacokon ugyanabban az időpontban, ha kis mértékben is, *de eltérnek* az árfolyamok. Ott érdemes tehát *valutát venni, ahol olcsó, és ott eladni, ahol drága.* Így tartozásainkat *a legkedvezőbb módon egyenlíthetjük ki.* Mindennek alapvető feltétele, hogy a valuták szabadon *átválthatóak, konvertibilisek* legyenek.

Az arbitrázs a két világháború között nőtt jelentős üzletággá. Az akkori séma szerint — mivel szakadék tátongott a pénzközpontok

árfolyamai között — *nagy nyereséget lehetett zsebrevágni a valuták adásvételével.* A második világháború alatt azonban *megszűnt* a valuták átválthatósága, s utána még évekig szigorú valutáris korlátozások szabályozták a tőkés világ nemzetközi elszámolásait, a tőkemozgásokat; a kétoldalú kliring — legtöbbször *deviza nélküli forgalom* — uralkodott, egészen 1958-ig amikor helyreállt a tőkés valuták konvertibilitása, s az arbitrázs-játszma a korábbinál sokkal nagyobb mértékben folytatódott, mivel a nemzetközi áruforgalom is egyre szélesedett.

Kockázattal jár

Ez idő tájt új jelenség tűnt fel: az azonos devizák *árfolyamkülönbségei azonos időben, de különböző helyeken mindinkább csökkentek.* Nemcsak azért, mert rögzítették *az árfolyamingadozás* alsó-felső határát, de azért is, mert a hírközlés hihetetlenül *felgyorsult.* Az osztályvezető talán kissé túlzó, de találó fogalmazása szerint: az arbitrázs megszüntette az arbitrázst.

— Persze, a megszüntetést nem kell szó szerint érteni. Főleg nem a 70-es évek pénzügyi válságától kezdve, amikor a tőkés valuták fluktuáló, szabadon lebegő árfolyamrendszere kialakult — gyakori fel- és leértékelődésekkel. Olyan gyakoriakkal, hogy manapság már elég egy, a gazdasági életre ható politikai nyilatkozat, félrevezető hír, vagy egy helyi konfliktus kirobbanása, és az érintett valuta árfolyama pillanatok alatt *eshet vagy felugorhat.* Mindez kiszámíthatatlan módon következhet be, s ha csupán ezt vesszük figyelembe, már az is kockázattal jár, hogy milyen valutában tartjuk a készleteinket... Közgazdasági alapon természetesen tudunk prognosztizálni és végzünk is előrejelzéseket. Figyeljük a tőkés országok gazdaságának főbb adatait, így az inflációs rátát, a munkanélküliség, a beruházási volumen, a rendelésállomány és az ipari termelés alakulását, de mindenekelőtt a kereskedelmi és a fizetési mérlegek egyenlegét. Ez utóbbinál például gyakran az árfolyam pusztán azért zuhan, mert közzétették a hiány tényét. Igaz, enélkül is esett volna, ám jóval később.

Mindezek megfigyelése különösen fontos az úgynevezett határidős ügyleteknél. Ez azt jelenti — némileg a tankönyvek magyarázó stílusában —: előfordul, hogy olyan árut exportálunk, amelyért csak hónapok múlva fizetnek. A jelek azonban arra mutatnak, hogy ez idő alatt a kérdéses deviza árfolyama gyengül. Ennek kivédésére a veszélyeztetett pénzt előre eladják a jobb pozícióban levő valutáért, olyan határidőre, amely egybeesik az előzővel. Ezzel tulajdonképpen *csökkentették az árfolyamváltozás kockázatát,* fedezték az ügyletet. S ha emellett még *jó lóra — jó valutára — tettek, úgy esetenként bizonyos nyereség is lefölözhető.* Az arbitrázs-üzletek harmadik fajtája, az úgynevezett *swap*-ügylet — az előző kettő összekapcsolása.

Gyarapítva

— Ma már világosan látható az arbitrázs kiegyenlítő közgazdasági szerepe — mondta összefoglalásképpen az osztályvezető. — Képzeljük el az országok fizetési mérlegeit egyazon közlekedőedénynek, amelyben a világméretekben összevont fizetési mérleg szaldója, illetve a valuta kereslete és kínálata alapján közelednek egymáshoz a különböző pénzközpontokban kialakult árfolyamok. A végeredmény az, hogy egy adott pillanatban minimális közöttük az eltérés, szinte kiegyenlítődnek. Ez az eltérés azonban — százezrekről, milliókról lévén szó — jelentős nyereséget vonzhat, de persze veszteséget is.

Hazánk tőkés külkereskedelmi forgalma — a KSH adatai szerint — tavaly több mint 260 milliárd forintot tett ki. Ez az összeg, különböző devizák formájában, csaknem teljesen keresztülfolyik az arbitrázsosztályon. S nem csupán áthalad, hanem — az üzletkötések révén — *gyarapszik is.*

Rajna Györgyi

Számítóközpont tsz-eknek

Az utóbbi 5 évben *250 millió forintért 900 könyvelőgépet vásároltak a termelőszövetkezetek, és 400 gazdaságban teljes egészében átálltak a gépi ügyvitelre.* A legnagyobb üzemekben azonban már ez az ügyviteli módszer sem felel meg a követelményeknek. Ezért a gazdaságok egy részében megkezdődött az átállás az elektromechanikus ügyvitelről az *elektronikus géprendszerek alkalmazására.*

A számítógépes programokat a mezőgazdasági üzemekben két formában valósítják meg. Az egyik lehetőség, amikor a gazdaság kisebb teljesítményű elektronikus számítógépet vásárol a hozzá tartozó adatrögzítő tárolókkal együtt, a másik pedig, amikor több nagyüzem összefogásával *elektronikus számítógépközpontot,* tehát egy nagyobb gépegységet tartanak fenn. Az első ilyen számítóközpontot a Mezőgazdasági Ügyvitelszervezési Irodában alakítják ki: R—22-es számítógépet alkalmaznak. Több nagy tsz kapcsolódik be ebbe a központi „nyilvántartásba".

Erdőtelepítés Pest megyében

Befejezéséhez közeledik az idei *erdőtelepítés* Pest megyében. Az őszi erdősítés során mintegy *450 hektáron* ültettek facsemetéket, elsősorban a megye déli járásaiban, s ezzel teljesítették az idei esztendőre meghatározott telepítési tervet — mintegy *1300 hektáron újulhat meg a növényzet.* A megyében sikeres volt az elmúlt esztendők ilyen irányú tevékenysége, s *három év alatt teljesítették az V. ötéves tervben meghatározott 5000 hektáros új erdőtelepítési feladatokat.*

A megyében három erdőtársulás alakult. Az egyik a monori, a másik a nagykátai járás termelőszövetkezeteinek erdőgazdasági együttműködését segíti elő, a harmadik pedig a Ceglédi Állami Tangazdaság gesztorságával, úgynevezett kétszektorú társulás, melyhez a *helyi termelőszövetkezetek csatlakoztak.*

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Csökken az OPEC-tagállamok bankbetétállománya

A Nemzetközi Fizetések Bankja által kiadott hivatalos jelentés szerint *először csökkent* abszolút értékben az OPEC-tagállamok bankbetétállománya. 1978 második negyedévében még 2,5 milliárd dollárral nőtt a betétállomány, a harmadik negyedévben viszont 3,3 milliárd dollárral csökkent. A jelentés rámutat, hogy *a változás nem egykét OPEC-tagállam tevékenységének következménye,* hanem meglehetősen általános. Irán, Kuvait, Líbia és Szaúd-Arábia is csökkentette betétállományát.

Algériai gáz az USA-ba

Az elmúlt napokban *129 000 köbméter* folyékony földgázzal a tartályaiban útnak indult az *első algériai tankhajó* az USA-ba. Feladata az Egyesült Államokba irányuló gázexport szállítása az észak-algériai Arzew és a Mexikói-öböl között. Hamarosan üzembe helyezik a második, 125 000 köbméteres szállítóhajót, amely az Egyesült Államok keleti partjával köti össze Arzewet. Az amerikai El Paso társaság és az algériai Sonatrach országos szénhidrogén-társulás között létrejött szerződés értelmében Algéria *10 milliárd köbméter folyékony földgázt szállít évente az Egyesült Államokba.* A szállításokat öt óriás tankhajó fogja végezni. 1981-re készül el belőlük a harmadik.

Nagy-Britannia valutatartalékai

November folyamán *203 millió dollárral csökkentek* Nagy-Britannia külföldi valutatartlékai és jelenleg 15,66 milliárd dollárt képviselnek — jelentette az angol pénzügyminisztérium.

Szovjet—amerikai kereskedelem

A szovjet—amerikai kereskedelem alakulását, a két ország közötti *gazdasági, ipari és technikai együttműködési hosszú lejáratú megállapodás teljesítését* tekintették át a szovjet—amerikai kereskedelmi bizottság Moszkvában kedden véget ért hetedik ülésszakán. A kétnapos tanácskozáson a szovjet küldöttséget *M. Kuzmin*, a külkereskedelmi miniszter első helyettese, az amerikait *M. Blumenthal* pénzügyminiszter és *Juanita Kreps* kereskedelmi miniszter vezette.

Felháborodás Menten felmentése miatt

A nemzetközi és a holland közvélemény felháborodással fogadta Pieter Menten holland náci háborús bűnös felmentésének hírét.

Mint már közöltük, egy holland bíróság hétfőn hozta azt a megdöbbentő ítéletet, hogy felmenti a harminc lengyel zsidó meggyilkolása miatt 1977-ben már 15 évre ítélt Mentent. A 79 éves háborús bűnös két, börtönben eltöltött esztendő után most azt tervezi, hogy elhagyja hazáját és Írországba utazik, ahol — milliomos lévén — birtokkal rendelkezik. Az utazásnak már csak formai akadálya van, letartóztatásakor ugyanis elkobozták útlevelét, s a holland törvények szerint most újért kell folyamodnia. A holland hatóságok szerint semmi olyan tényező nem áll fenn, ami kétségessé tehetné az új útlevél megadását.

Prágai múzeum kiállítása

Az antifasiszta harc, a békéért vívott küzdelem, a nemzetközi szolidaritás dokumentumait sorakoztatja fel a prágai Klement Gottwald Múzeum tegnap megnyílt *kiállítása* a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban.

A tárlat, amelyet politikai, társadalmi életünk képviselőinek jelenlétében, *Bernáth György*, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének elnöke, a szlovák nemzeti felkelés egyik részvevője és *Václav Moravec*, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság budapesti nagykövete nyitott meg, december végéig tekinthető meg. Ugyanebben az időszakban a prágai múzeum látogatói a Kommunisták Magyarországi Pártjának történelmi útjával ismerkedhetnek meg a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum vendégkiállításán.

Több felhő, hideg idő

Ma estig fokozatosan befelhősödik az ég, többfelé lesz hószállingózás, de számottevő havazás még nem valószínű. A keleties szél meg-megélénkül. A hőmérséklet kora délután mínusz 3, mínusz 8 fok között várható.

Ülésezett az Országos Munkavédelmi Bizottság

A foglalkozási megbetegedésekről

Az utóbbi másfél évtizedben jelentősen *csökkent a foglalkozási megbetegedések száma* — állapította meg az Egészségügyi Minisztérium tájékoztatója alapján tegnapi ülésén az Országos Munkavédelmi Bizottság.

Körültekintő megelőző munkával alapozták meg ezt az eredményt, s a további előrehaladásnak is fontos feltétele *a hatékony megelőzés*. Ezért a bizottság szükségesnek tartja, hogy az Egészségügyi Minisztérium a szakszervezetekkel egyetértésben a foglalkozási ártalmaknak eddiginél *nagyobb körét* kísérje központilag is megkülönböztetett figyelemmel.

Az Oktatási Minisztérium *a nevelési és oktatási intézmények munkavédelmi helyzetéről* és a munkavédelmi oktatás tapasztalatairól tartott tájékoztatót. A bizottság megállapította, hogy a diákok és a pedagógusok tanulási, illetve munkakörülményeinek javulása *még nem érte el a kívánatos és elvárható mértéket*. Az egészségesebb életre és a biztonságosabb munkára nevelés követelményeit a tantermek korszerűsítésénél, s a pedagógusképzésben is jobban figyelembe kell venni.

A Budapesti Műszaki Egyetem munkavédelmi oktatómunkájáról és munkavédelmi helyzetéről is tájékozódott a bizottság. A testület egyetértett azzal, hogy az egyetem a mérnökképzésben *a munkavédelmi oktatás integrálására törekszik.*

BUDAPESTRE ÉRKEZETT a Sandinista Nemzeti Felszabadítási Front küldöttsége, amely a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség kezdeményezésére s a DIVSZ tagszervezeteinek segítségével európai körúton vesz részt, hogy ismertesse a nicaraguai helyzetet és a hazafiak harcát a Somoza-diktatúra ellen. A küldöttség a szolidaritási akciók eddigi tapasztalatairól és további fejlesztéséről tárgyal a DIVSZ irodájával.

AZ OPERAHÁZ IGAZGATÓSÁGA KÖZLI, hogy a Raina Kabaivanska vendégszereplésével az Erkel Színházban december 8-ra hirdetett Tosca-előadást a művésznő megbetegedése miatt későbbre halasztják. A megváltott jegyek érvényesek maradnak vagy kívánságra az Operaház szervezési pénztáránál december 15-ig visszaválthatók.

ÚJRA KAPOTT MELEGET tegnap este Salgótarján valamennyi távfűtéses lakása. A távfűtési rendszer gerincvezetékének Malinovszkij utcai szakaszán ugyanis egész nap dolgoztak a szerelők, hogy kijavítsák a kora reggeli órákban eltörött ürítőszelepet, s a munkálatok idején az egész város területén — lakásokban, óvodákban, bölcsődékben, iskolákban, hivatalokban, intézményekben megszűnt a távfűtés.

SZEGED KÜLTERÜLETÉN Kakuszi Béla 41 éves gépkocsivezető, szegedi lakos mikrobusszal az előtte haladó lovas kocsinak ütközött. A mikrobusz egyik utasa, Borsós Károly 23 éves segédmunkás, ásotthalmi lakos a helyszínen meghalt. Kakuszi Béla súlyos, a másik három utas és a lovas kocsi hajtója könnyű sérülést szenvedett.

MAGYAR—NÉMET BARÁTSÁGI GYŰLÉST rendeztek kedden Kecskeméten, a Tudomány és Technika Házában. A gyűlésen Gerhard Reinert, a Német Demokratikus Köztársaság budapesti nagykövete az NDK gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődéséről tartott előadást.

MEGTAGADTÁK A TÚLÓRÁK TELJESÍTÉSÉT tegnap a koppenhágai repülőtér repülésirányítói egy, a nyugdíjakkal kapcsolatos munkaügyi vita miatt. A dán kormány leszállította a nyugdíjkorhatárukat, ám nem emelte bérüket olyan mértékben, amely a korábbival azonos nyugdíjat biztosítana számukra. Az akció első napján kisebb zavarok támadtak az ország légiforgalmában.

ÚJ SZENNYVÍZTISZTÍTÓ készült el Miskolcon 180 milliós költséggel. Tegnaptól a város csaknem kétszáz kilométernyi csatornahálózatából kiszűri a durva szennyeződést, s több mint húsz százalékkal csökkenti a Sajóba kerülő városi víz szennyezettségét.

A SZOT-KÜLDÖTTSÉGE, Gál László főtitkárhelyettes vezetésével, kedden hazaérkezett Kubából, ahol részt vett a Kubai Dolgozók Központjának 14. kongresszusán.

EZERÖTSZÁZAN VESZTETTÉK ÉLETÜKET a ciklon következtében, amely november 24-én Sri Lankában pusztított. A hajléktalanná váltak száma nyolcszázezer és egymillió között van.

LAKÓHÁZI TŰZOLTÓGYAKORLATOT tartott kedden Székesfehérvárott a Fejér megyei Tűzoltóparancsnokság és a Fejér megyei Építők vállalati tűzoltó raja. A szanált Palotaváros három lebontásra váró lakóépületét gyújtották fel. Egy óra alatt elfojtották a tüzet. Az egész gyakorlatot televíziós képmagnóra rögzítették, hogy majd a képzési tanfolyamokon hasznosítsák.

MEGHALT BERKO ACKER, a berlini Volksbühne kitűnő színésze. A 33 éves Ackert az elmúlt pénteken, két órával Déry Tibor Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról című művének berlini premierje előtt érte a halálos közlekedési baleset. József szerepét a darabban a baleset miatt az utolsó pillanatban Carl-Hermann Risse vette át.

MÓD ALADÁRNAK, a magyar munkásmozgalom egykori kiemelkedő harcosának nevét vette fel az újpesti Fóti úti általános iskola. A csaknem ezer diák „második otthonában" tartott névadó ünnepségen ott volt a párt-, és az állami szervek számos vezetője, s megjelentek Mód Aladár családtagjai, egykori harcostársai is.

TŰZ ÜTÖTT KI egy tizenhárom-tagú család lakásán az egyesült államokbeli Houston (Texas) gettónegyedében. A család kilenc tagja — közte hat kisgyermek — életét vesztette. A tüzet az okozta, hogy a család — mivel a hatóságok korábban kikapcsolták a gázt — eltávolította a gázórát, és illegálisan, gumicsövön keresztül vezette be a gyúlékony gázt a konyhába.

MUNKAVÉDELMI VÁNDORKIÁLLÍTÁS nyílt kedden Székesfehérvárott, az Ikarus gyár előtt. A több mint 200 munkavédelmi újítást, balesetvédelmi eszközt, makettet bemutató kiállítást egy Ikarus csuklós buszban rendezték be. Céljuk, hogy a Fejér megyei vállalatokkal megismertessék az új védőfelszereléseket és a baleseti veszélyt csökkentő munkavédelmi újításokat.

NÉGYSZÁZ TÜNTETŐ DIÁKOT tartóztattak le hétfőn az indiai parlament épületének közvetlen közelében. A diákok a Nemzet Önkénteseinek Testülete nevű, hindu aktivistákat tömörítő szervezet betiltását követelték. Ezt a szervezetet okolják azokért az összetűzésekért, amelyek a közelmúltban Uttar Pradesh államban hinduk és muzulmánok között robbant ki, és legalább harminc ember halálát okozták.

KÖZÖS ÉRDEKŰ DUNAI GÁTSZAKASZ felülvizsgálata kezdődött meg kedden Rajka térségében magyar és csehszlovák vízügyi szakemberek részvételével. A Duna Pozsony alatti, jobb parti töltéseinek mintegy 10 kilométeres szakasza egyaránt véd csehszlovák és magyar területeket.

A KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM közvélemény-kutatásán részt vett múzeumlátogatók tárgysorsjátékának húzását december 17-én, vasárnap, déli 12 órakor rendezik meg a múzeum előadótermében.

MEGKEZDŐDÖTT A NÁDARATÁS a Balatonon és a kisbalatoni berekben. A Dunántúli Nádgazdasági Vállalat dolgozói aratógépekkel és kézi vágókkal egy és negyed millió kéve nádat takarítanak be az idén a tóról és a Kisbalatonról.

MAGYAR—VIETNAMI GAZDASÁGI TÁRGYALÁSOK kezdődtek tegnap Hanoiban. Káplár József külkereskedelmi miniszterhelyettes vezetésével hétfőn magyar küldöttség érkezett a vietnami fővárosba, a két ország évi árucsere-forgalmi és fizetési jegyzőkönyvének aláírására.

LEZUHANT EGY MAGÁNREPÜLŐGÉP hétfőn az anchorage-i nemzetközi repülőtéren. Öt személy, köztük Ted Stevens szenátornak, a republikánusok szenátusi helyettes vezetőjének felesége életét vesztette. A szenátor és egy másik utas túlélte a szerencsétlenséget.

A PIONEER I. ŰRSZONDA (az első az 1978-ban fellőtt két amerikai Vénusz-szonda közül) hétfőn elérte a Vénusz körzetét, és automatikusan működésbe hozott hajtóművei segítségével ráállt a Vénusz körüli pályára.

MEGNYITOTTÁK A SIÓFOKI ZSILIPEKET, s ezzel 30 millió köbméter vizet engednek le a Balatonból. A megduzzadt Sió csatornán a Dunára szállíthatják a líbiai megrendelésre készült 3 kompot, két jugoszláv uszályt és egy magyar úszómarkolót. Ugyanakkor a Dunáról a vízeresztés idején érkezik meg Siófokra az első olyan hajó, amelyet a Szovjetunióban építettek a balatoni személyforgalom erősítésére.

AZ EMBERI JOGOK deklarációjának 30. évfordulójára a Magyar Jogász Szövetség az idegen nyelvű Magyar Jogi Szemle című kiadványsorozatában megjelentette — orosz, angol, francia nyelven — dr. Antalffy György—dr. Prandler Árpád tanulmányát az emberi jogokról, valamint az ezekkel kapcsolatos szemelvénygyűjteményt a hatályos magyar jogszabályokból.

TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETTÉ nyilvánították a nagykőrösi Strázsadombot. A hajdan nagy gulyákat legeltető pásztorok itt állították fel őreiket. A Duna—Tisza-közi homokhát feltöltődött tengerfenék. A táj homokvilága igen kevés helyen maradt meg ilyen természetes állapotban, s a védetté nyilvánítással lehetőség nyílik a mesterséges beavatkozások korlátozására.

HALÁLOZÁS

KRAUSZ JÓZSEFNÉ, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, életének 71. évében elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása december 8-án 15 órakor lesz a Rákoskeresztúri Újköztemetőben — közli az MSZMP X. kerületi bizottsága.

Holló János francia kitüntetése

Holló János akadémikust, az MTA Központi Kémiai Kutató Intézetének igazgatóját kimagasló tudományos munkásságának elismeréseként a Francia Akadémia az *Académie Internationale de Lutéce* aranyéremmel tüntette ki.

Iskolaszövetkezeti csoport

Iskolaszövetkezeti csoport alakult Celldömölkön, az Eötvös Loránd Általános Iskolában. A 450 tagú csoportot az áfész patronálja: az iskola előterében *vegyesboltot* nyitott, mintegy harmincezer forintos árukészlettel. A boltban — pedagógusok irányításával — *a tanulók szolgálják ki társaikat* a tanítás megkezdése előtt, a szünetekben és a délutáni órákban.

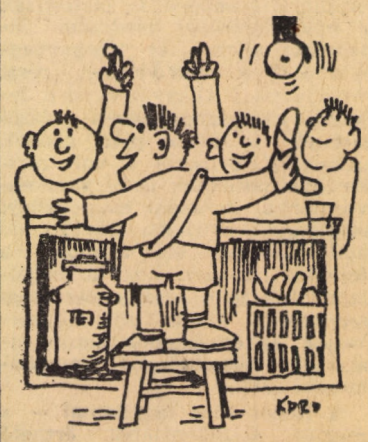

A gyermekek taneszközöket, szépirodalmi könyveket, iskolatejet és egyéb, tízórainak valót vásárolhatnak saját boltjukban. Hetenként váltják egymást a pult mögött, s így (több-kevesebb) mindenkiből „boltos" lesz.

Sztrájk és válság az angol sajtóban

Az angol újságírószövetség 71 éves történetében először meghirdetett vidéki lapsztrájk nyomán keddre Angliában, Walesben és Észak-Írországban megritkultak a helyi lapok; nagy részük nem jelent meg, a többi pedig a szokásosnál jóval kisebb terjedelemben. A kilencezer roszszul fizetett vidéki újságíró a kormány bérpolitikája elleni tiltakozásul lépett sztrájkba.

Az alsóházban több képviselő rámutatott, hogy a vidéki napi- és hetilapok elnémulása az olvasóközönség jóval nagyobb tömegeit érinti, mint a Times-lapok megjelentetésének felfüggesztése, és hogy *a két akció az angol sajtó mély válságáról tanúskodik.*

Ólomkristály Ajkáról

Tudósítónktól.

Nagyarányú műszaki fejlesztés folyik az *Ajkai Üveggyárban.* Ennek eredményeként megkezdhették a különféle kivitelű *ólomkristályvázák, tálak, hamutartók és egyéb dísztárgyak* készítését.

A mintakollekciót az átvevők elismeréssel fogadták;

Jut az Alföldre is

Karácsonyfa Vasból, Borsodból

Csúcsforgalom van ezekben a napokban a hegyvidékek fenyveseiben és az ültetett karácsonyfatelepeken. Vas megyéből — főleg Szentgotthárd környékéről, az Őrség erdeiből, valamint a Szombathely, Kőszeg és Körmend környéki fenyvesekből — *az idén minden eddiginél több, összesen 255 ezer karácsonyfa kel útra. A fenyőfák zömét a fővárosba szállítják, de jut belőle az Alföldre is.* Ellátják nagyméretű, hat-, nyolc-, tízméteres lucfenyővel Budapest nagyobb üzemeit, intézményeit is. A karácsonyfa vágására, kötegelésére az időszaki dolgozókat és az állandó dolgozók családtagjait is segítségül hívta az erdőgazdaság.

A Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság bükki, tornai és zempléni erdőségeiből az első karácsonyi szállítmányt tegnap indították útnak Debrecenbe. Az erdőgazdaság az idén mintegy százezer karácsonyfát vág ki, elsősorban a korábbi években ültetett telepekről.

A lakossági igényeket figyelembe véve, minden „karácsonyfás" vidékről, zömmel háromötéves, egy- és másfél méteres fákat szállítanak. Ezek jól elhelyezhetők a házgyári lakásokban is.

Népek temploma

Feloszlatják a szektát

A Népek temploma elnevezésű amerikai vallási szektának a 917 halálos áldozatot követelő guyanai tragédia után, *életben maradt vezetői elhatározták a szervezet feloszlatását.* A San Franciscó-i legfelsőbb bírósághoz intézet kérelmükben azzal indokolták döntésüket, hogy „a jonestowni tragédia fényében gyakorlatilag és erkölcsileg lehetetlen a szervezet további fennmaradása". Bejelentették: a szekta egész vagyonát a guyanai események áldozatainak családtagjai között szándékoznak szétosztani.

Az NBC amerikai televízió társaság hétfői adása szerint *Jim Jones*, a szekta vezetője — aki maga is a guyanai vérfürdő halálos áldozatai között szerepel — mintegy hárommillió dollárt helyezett el külföldön, titkos bankszámlákon. A magas pénzösszegek a szekta támogatóinak adományaiból származtak.